

Izhaja vsak petek. Izdaja Časopisno-založniško podjetje »Primorski tisk« v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Kidričeva 26, tel. 170. Posamezni izvod 10 din. Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 130 din. Za inozemstvo znaša letna naročnina 1000 din ali 3,5 am. dolarja. Bančni račun 602-70-1-181. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejema naročniki brezplačno. Rokopisov ne vračamo.

Iz vsebine

Spohod po svetu
Kako je na Koroškem
izboljšati prehrano — toda ne
všati cen
Življenje gre nemoteno svojo
pot naprej
Pred nami so velike naloge
Dragocena dediščina in
današnje pridobitve
Uničenje 97. nemškega
korpusa pri Ilirski Bistrici
V veselje planincev in
gozdarjem
Kdo je odgovoren za šolske
mlečne kuhinje?
Temeljite priprave na volitve
v Zadrugi svet
Mladi zadrugi si želijo
znanja
Barba Vane pravi...

POMEMBNO ZASEDANJE OKRAJNEGA LJUDSKEGA ODBORA V KOPRU

Z večjim prizadevanjem v lepše življenje

V petek, 3. t. m., sta v Kopru zasedala oba zbora Okrajnega ljudskega odbora Koper in kot osrednjo točko dnevnega reda osvojila razpravo o realizaciji letošnjega okrajnega družbenega plana. Njuni skupni seji je prisostvoval tudi republiški ljudski poslanec Ivan Regent, ki je v duhu gesla: »Delo je rodilo človeka« opozoril ljudske odbornike in preko njih delovne ljudi našega okraja na naloge, ki jih imajo v zvezi z izpolnjevanjem družbenih obveznosti.

Izčrpna obrazložitev glavnih značilnosti o gibanju gospodarstva koprškega okraja v prvih sedmih mesecih letošnjega leta, ki jo je podal podpredsednik OLO Franc Klobučar, je dala široko podlago za živahno razpravo. Referent je že uvodoma naglasil, da je za letošnji gospodarski razvoj okraja značilen nadaljnji porast proizvodnje in nadaljnja stabilizacija trga ter cen, da pa nismo znali izkoristiti vseh objektivnih pogojev za doseg postavljenih proizvodnih planov. Dejstvo je

namreč, da vpliv nekaterih subjektivnih činiteljev ustvarja v proizvodnih organizacijah zaskrbljenost, kako nadomestiti zamujeno in kakšni naj bodo prijem, da bi obveznosti 100% izpolnili. V tej zvezi je tudi poudaril, da je od letošnjih uspehov v gospodarstvu in od uspešnega izvajanja ukrepov v gospodarskem sistemu odvisen tudi obseg sredstev, s katerimi bomo v našem okraju razpolagali v prihodnjem letu.

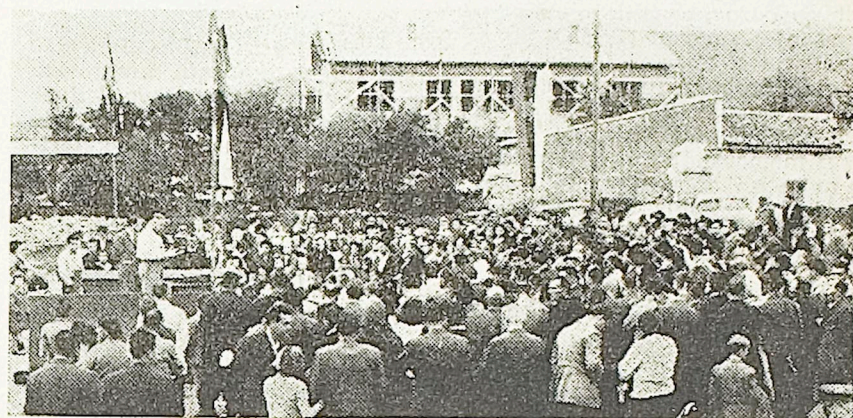
V prvem polletju smo realizirali 48,3% letošnjega okrajnega družbenega plana, kar pomeni, da je bila realizacija celotne proizvodnje in blagovnega prometa v družbenem sektorju gospodarstva dosežena v vrednosti 24 milijard 770 milijonov dinarjev. Ta realizacija pa je kljub vsemu za 13% večja od realizacije v prvih šestih mesecih minulega leta. V počasnejšem tempu realizacije predvidenih gospodarskih planov so le industrija, promet in gozdarstvo, kar je posledica tako objektivnih kakor tudi subjektivnih činiteljev.

Kljub temu, da je v prvih šestih mesecih celotni dohodek znatno porastel, je njegova struktura realizacije izven proporcij, ki jih postavlja družbeni plan, saj je dosegel družbeni bruto proizvod le 46,3%, narodni dohodek komaj 43,4% in dohodek samo 41,3%. To pa je posledica stalnega povečevanja poslovnih stroškov, nepravilne finančne politike nekaterih gospodarskih organizacij in delnega zmanjševanja delovne storilnosti.

Ob začetku drugega polletja letošnjega leta je bilo zaposlenih v gospodarskih organizacijah našega okraja približno 9% več ljudi, kot jih je bilo konec prvega polletja lanskega leta. Zaradi hitrejšega povečevanja števila delovne sile kakor pa obsega proizvodnje, pa je opaziti stagnacijo v storilnosti dela, a v nekate-

rih podjetjih celo njeno upadanje. Zato se je tudi narodni dohodek na enega zaposlenega v letošnjem prvem polletju zmanjšal za 1,4%, medtem ko družbeni plan predvideva, naj bi se povečal do konca leta za 4,5%. Zanimiva je tudi ugotovitev, da se produktivnost dela ne

(Nadaljevanje na 2. strani)

Minulo nedeljo so v Hrpoljah slovesno odprli novo gozdno in turistično cesto na Slavnik. Naša slika kaže številne udeležence, ki so od blizu in daleč prihiteli na to pomembno prireditev, ko poslušajo nagovor predsednika koprškega planinskega društva tovariša Senice

SEJA ZBORA PROIZVAJALCEV OBČINE KOPER

Pred nami so velike naloge

Na sobotnem zasedanju koprškega občinskega zbora proizvajalcev sta bili osnovni temi razpravljanja analiza izvršitve družbenega plana občine Koper za I. polletje 1958 in vprašanja v zvezi z družbeno prehrano.

V razpravi o izvajanju občinskega družbenega plana je bilo ugotovljeno zaostajanje proizvodnje za v planu postavljenimi nalogami, predvsem v industriji ter kmetijstvu, in to zaradi objektivnih težav, počasnega prilagajanja novim gospodarskim predpisom, kakor tudi zaradi subjektivnih napak in slabosti v nekaterih občinskih gospodarskih organizacijah. Med te slabosti je treba šteti zlasti prekomerno vključevanje nove delovne sile in s tem v zvezi zmanjševanje delovne storilnosti ter prekoračevanje plačnih skladov. Da pa bi te slabosti odpravili in da bi bila zagotovljena izpolnitev letošnjega občinskega družbenega plana, je občinski zbor proizvajalcev sprejel nekaj sklepov in priporočil. Predvsem meni zbor proizvajalcev, da je za skladni razvoj našega gospodarstva najvažnejša naloga gospodarskih orga-

nizacij dosledno izvajanje v planu določenih proporcij zlasti na področju vključevanja nove delovne sile. Zato je zbor proizvajalcev priporočil večji nadzor in izvajanje določenih ukrepov nad sedanjo politiko namestitve delovne sile, hkrati pa, naj bi vse gospodarske organizacije koprške

občine analizirale obseg dela po učinku in obseg dela po normah. Ugotovljeno je namreč, da je obseg dela po normah v tej občini premajhen. Zbor proizvajalcev je tudi sklenil dosledne slediti načinu delitve čistega dohodka v gospodarskih organizacijah, zla-

(Nadaljevanje na 3. strani)

S PLENUMA OK ZKS IN OO SZDL KOPER

Več in cenejših kmetijskih proizvodov

Spričo danih pogojev bi v našem okraju lahko pridelali na 1 ha namesto 15,8 q pšenice 50 q; namesto 80 q krompirja 300 q; namesto 200 q paradižnika 480 q; namesto 35 q grozdja 160 q itd. — Pomembni sklepi za dvig kmetijske proizvodnje v korist kmeta in potrošnika

Temeljita analiza izrednih, toda zelo malo izkoriščenih prirodnih pogojev za razvoj naprednega kmetijstva v našem okraju, na drugi strani pa ukrepi, ki so potrebni za korenito izboljšanje položaja — to je bil dnevni red skupne seje Okrajnega komiteja Zveze komunistov in Okrajnega odbora Socialistične zveze, seje, ki je bila v torek, 7. t. m., v Kopru. Tega sila razgibanega delovnega sestanka, ki ga je vodil sekretar OK ZKS tov. Albert Jakopič-Kajtimir, so se razen članov okrajnega političnega aktivna udeležili tudi povabljeni kmetijski strokovnjaki in upravniki kmetijskih posestev in zadrug.

Izmed uvodnih misli, ki jih je podal sekretar OK ZKS tov. Kajtimir, velja brez dvoma poudariti naslednje: nastopilo je obdobje, ki našega kmetijskega proizva-

jalca naravnost sili, da prične proizvajati dosti več in ceneje, če ne želi, da se mu ob obli modernizaciji kmetijstva okoli nas zniža življenjski standard. Večja, pestrejša in cenejša kmetijska proizvodnja, ki je edina rešitev za našega kmeta, pa je hkrati tudi v interesu potrošnika; zato je družba dolžna, da pomaga z vsemi potrebnimi sredstvi spreminjati naše vasi v sodobne, visoko proizvodne socialistične enote, ki bodo nudile kmetijskim proizvajalcem vse bolj privlačne delovne in življenjske pogoje, hkrati pa dajale našemu tržišču bogatejšo izbiro kmetijskih proizvodov pod ugodnejšimi pogoji.

Ali ne bo kmet v kooperaciji z zadrugo namesto na dosedanjih svojih dvajsetih raztresenih parcelah in s pomočjo modernih agrotehničnih sredstev močno povečal in pocenil svojo proizvodnjo na eni sami, zaokroženi parceli? Nujno potrebne komasacije, arondacije, melioracije, navodnjavanje, reorganizacije kmetijskih posestev, naloge kmetijskih zadrug, poslovnih zvez, Zavoda za pospeševanje kmetijstva, Združenja kmetijskih posestev itd. — to so bila vprašanja, ki so jih referenti in ostali udeleženci v razpravi omenjene skupne seje OK ZKS in OO SZDL temeljito obdelali ter s tem v zvezi sprejeli tudi ustrezne sklepe.

O vsebini teh sklepov, ki pomenijo prelom v načinu reševanja problemov kmetijske proizvodnje v našem okraju, kakor tudi o vsebini pomembnih referatov in bogate razprave, bomo še poročali v naslednjih številkah našega lista.

Stabilizacija cen — naša skupna naloga

Tržni inšpektorat za okraj Koper je te dni pregledal v nekaterih trgovinah na drobno razlike med nabavnimi in prodajnimi cenami sadja ter zelenjave. Pregled je dokazal, da nekatere prodajalne v našem okraju uvajajo nenormalne pribitke in dobesedno odirajo potrošnike. Razlika med nabavno in prodajno ceno se giblje pri sadju in zelenjavi med 15 do 70%, čeprav prodajalci zaradi slabo založenih trgovin, saj rokujejo le z minimalnimi količinami za vsakdanjo potrošnjo, niti najmanj ne tvegajo, da bi se jim blago pokvarilo.

Spričo takšne ugotovitve je nujna takojšnja intervencija, da bi tudi maloprodajalci koristili le 20 do 30% pribitka na nabavno ceno in tako izenačili cene s cenami v dobro organiziranih trgovskih obratih.

K temu bodo v veliki meri pripomogli novi ukrepi za stabilizacijo trga. Eden izmed teh bo tudi uporabljanje pooblastil, ki jih daje državni sekretariat za blagovni promet občinskim ljudskim odborom, da lahko določijo maloprodajne cene oziroma način njihovega formiranja.

V zvezi s temi pooblastili je Trgovinska zbornica za okraj Koper te dni predlagala občinskemu ljudskemu odboru, naj takoj določijo maloprodajne cene za meso, krompir, jabolka, fižol, olje in mast, medtem ko naj za moko, kruh in mlevske izdelke pred tem proučijo splošna republiška navodila, ki bodo izšla v kratkem.

Ta intervencija, ki je posledica odločne težnje po stabilizaciji trga in nujnosti prilagoditve cen nekaterih najvažnejših prehranskih predmetov v odnosu s cenami v drugih krajih države, bo izvedena v teh dneh. To pa kaže, da smo tudi v našem okraju začeli ostro borbo proti navijalcem cen in z uvajanjem vrste ukrepov ostvarili vse pogoje za resničen dvig življenjske ravni naših državljanov.

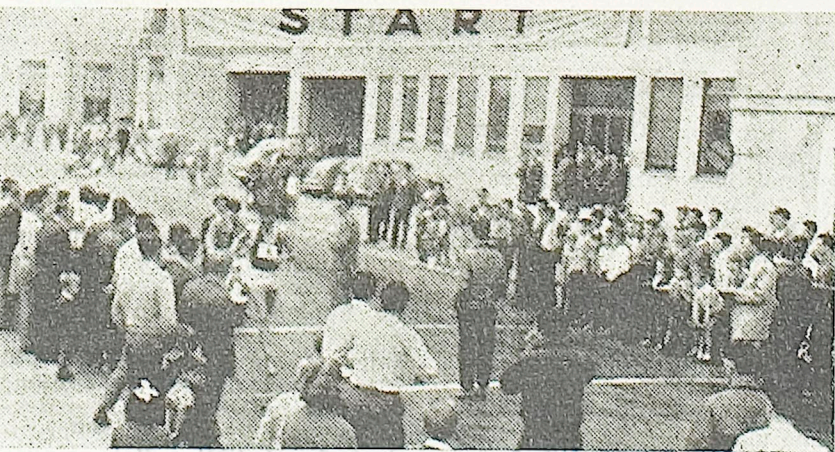
II. Jadranski tek elitna športna prireditev

V nedeljo je bil pod pokroviteljstvom Sveta za telesno vzgojo OLO Koper in v izvedbi okrajne zveze TVD Partizan ter okrajne športne zveze II. Jadranski tek, s katerim so člani TVD Partizan in atletskih klubov Slovenije in Hrvatske počastili obletnico priključitve Slovenske Istre k matični državi. Na startu v Izoli se je zbralo več kot sto tekmovalcev. Takša udeležba znanih državnih in republiških lahkoatletov ter smučarjev in partizanskih društev iz vse Slovenije je dokazala, da je Jadranski tek postal elitna tovrstna prireditev v naši širši domovini. Po končanem teku je bila v Kopru slavnostna razglasitev rezultatov in razdelitev nagrad. Ob tej priložnosti je dr. Svetozar Polič pozdravil vse udeležence, ki so s tekmovanjem pripomogli, da so tudi športniki pozdravili praznik priključitve Istre k Jugoslaviji.

Približno 6400 m dolgo progo je prva pretekla štafeta ZAK Ljubljana s časom 17,40, druga je prišla na cilj štafeta AK Odred Ljubljana, sledile pa so štafete ZAK Maribor, AK Triglav Kranj in AK Svoboda Ljubljana. V štafeti partizanskih društev pa je osvojil prvo mesto »Partizan« Maribor II, sledile so štafete Zalec, Novo

mesto, Maribor I, Murska Sobota, Kočevje I, Trbovlje, Kočevje II, Postojna, Piran in Zagorje.

Med posamezniki je zmagal član ZAK Ljubljana Franc Homan, ki je tekmoval v skupini lahkoatletov, in Jože Juhart iz Maribora v kategoriji članov TVD Partizan.

Minulo nedeljo je bila največja športna prireditev tradicionalni Jadranski tek. Na sliki: detajl s prireditve, ko so številni gledalci pozdravili tekmujoče športnike

Spet DO SVETU

Delo Generalne skupščine ZN

V New Yorku se nadaljuje letošnje zasedanje Generalne skupščine Združenih narodov. Splošna razprava o vprašanjih, ki so na dnevnem redu, gre h kraju. V svojih govorih so predstavniki raznih dežel obsodili politiko vzdrževanja vojnih žarišč v svetu in politiko nesporazumevanja o najvažnejših svetovnih vprašanjih, med katere spadajo zlasti razorožitve in prenehanje jedrskih poskusov, ciprsko in alžirsko vprašanje; govorili pa so tudi o dogajanju v Formoški ožini, čeprav ta problem ni na dnevnem redu zasedanja. Več delegatov je tudi izrazilo mišljenje, da francoski memorandum o novi ustavi ne more biti merodajen za Alžir, ker je bil organiziran s stališča, da je ta afriška dežela integralni del Francije.

Predah na Daljnem vzhodu

Kriza v Formoški ožini še vedno ni popustila. Prišlo je le do kratkega predaha v topniškem obstreljevanju otokov Kvemoja in Macuja, nakar so tudi ameriške ladje nehale spremljati Cang-

kajškove konvoje s Formoze na ta dva otoka. Kitajci so s tem dali možnost, da se nekoliko bolj v miru pogovorijo veleposlaniki LR Kitajske in ZDA v Varšavi. Vendar pa na kakšen sporazum v doglednem času skoraj ni misliti, ker Eisenhower in Nixon v isti sapi trdita, da ni govora o izpraznitvi otokov Kvemoja in Macuja.

Afera Giuffre še vedno vroča

Znana korupcionaška afeta italijanskih vatikanskih krogov se vedno bolj zapleta. Glavni krivec Giuffrè je potegnil za seboj že cel kup novih ljudi, med katerimi so vidne osebnosti italijanskega in vatikanskega javnega življenja in upravnega aparata.

V SZ nadaljujejo poskuse

V Sovjetski zvezi nadaljujejo z jedrskimi poskusi. To so zdaj potrdili tudi uradno in sam zunanji minister Gromiko, ki se trenutno mudi v New Yorku kot vodja sovjetske delegacije na zasedanju Generalne skupščine ZN, je na tiskovni konferenci novinarjem izjavil, da bo Sovjetska zveza napravila do 31. oktobra še toliko poskusov, kolikor sta jih od 31. marca letos, ko je SZ prenehala s poskusi, napravili Anglija in Amerika skupaj. Če bo šlo tako naprej, se seveda ne obeta prihodnjim razgovorom o tem vprašanju nič kaj rožnata perspektiva.

Po De Gaulleovi zmagi

V Franciji se zdaj pripravljajo na volitve v novi parlament in za predsednika republike, ki bo po vsej verjetnosti De Gaulle sam. Parlamentarne volitve bodo 23. in 30. novembra, medtem ko bo do predsednika republike Francozi volili 14. in 21. decembra letos. De Gaulle je bil medtem spet na obisku v Alžiriji, kjer pripravlja teren za volitve in posebne ukrepe. Iz Francije so s posebnimi letali poslali v Alžirijo okrog 300 Alžircev, da jim bodo sodila francoska vojaška sodišča v Afriki.

Neprava pot k sodelovanju

Koroška deželna vlada je minuli teden sprejela enostranski sklep o ukinitvi dvojezičnih šol na Koroškem. Doslej je bilo dvojezično šolstvo na Koroškem uvedeno na podlagi sklepa deželne vlade in ki ga je potrdila tudi zvezna avstrijska vlada dne 11. septembra 1957. Po komaj letu dni pa ga deželna vlada spet samovoljno ukinja, čeprav je to v nasprotju tudi s 7. členom avstrijske drž. pogodbe, kar Avstrijo obvezuje tudi na mednarodnem področju. Zato je proti takemu samovoljnemu početju koroške deželne vlade protestirala s posebno noto tudi jugoslovanska vlada. Nestrpneži bi zdaj radi prikazali ta problem kot avstrijsko notranjo zadevo, v katero se naša dežela po nepotrebnem vmešava. Med koroškimi Slovenci pa je zaradi odločnega jugoslovanskega stališča o tem vprašanju veliko zadovoljstvo, saj vidijo, da niso osamljeni in da matična dežela skrbi za svojo jezikovno skupino v sosedni Avstriji.

Zaradi šovinistične gonje proti Jugoslaviji v deželah na Vzhodu so izmišljene parole o preganjanju Siptarjev in Bolgarov oziroma Makedoncev v naši državi povzeli tudi eni in drugi krogi v Avstriji in bi radi vlekli paralelo med Koroško in Makedonijo, kar pa je seveda zelo klavrn poskus varanja svetovnega javnega mnenja v tej zadevi.

Samovoljna poteza koroške deželne vlade je imela takojšen odmev na terenu. Tako se je že zgodilo, da so zaradi pritiska delodajalcev mnogi slovenski starši izpisali svoje otroke iz slovenskih

Z večjim prizadevanjem v lepše življenje

(Nadaljevanje s 1. strani)
veča zato, ker gospodarske organizacije ne težijo po sistematičnem uvažanju normiranega in akordnega dela tam, kjer je to mogoče. Gospodarske organizacije ne odkrivajo tudi vseh rezerv pri uporabi reprodukcijskega materiala in zmanjševanja režijskih stroškov. Pravilno tudi ni, da večina gospodarskih organizacij teži za tem, da pri delitvi čistega dohodka na osebne dohodke in na sklade delovnih kolektivov, dajejo prednost osebnim dohodkom, pri tem pa ne upoštevajo, če so le-ti v skladu s povečano proizvodnjo in produktivnostjo dela.

Po poročilu podpredsednika OLO Koper Franca Klobučarja, ki je obširno govoril tudi o realizaciji investicij in navedel, da se je investicijska potrošnja nesorazmerno dvignila iznad njene potrošnje lani (v prvem polletju smo investirali samo 325 milijonov dinarjev manj kot lani v vsem letu), so odborniki razpravljali o vplivih objektivnega in subjektivnega značaja, ki so povzročili odstopanja od normalnega izpolnjevanja družbenega plana.

V glavnem so odborniki ugotovili, da se posamezna podjetja ne ravna po smernicah okrajnega družbenega plana ter da iz kakršnih koli razlogov rušijo

predvideno utrjevanje gospodarskega ravnovesja. Soglasni so bili v tem, da je potrebno utrjevati plansko disciplino, podvzeti vse mere za odstranitev negativnih pojavov in z resnim delom dohiti zamujeno. Sekretar okrajnega komiteja ZKS Albert Jakopič-Kajtimir pa je še posebej opozoril na pomembnost utrjevanja delovne discipline, na skupno od-

govornost pri izpolnjevanju planskih nalog in s konkretnimi primeri dokazal, da so najnovejši ukrepi Zveznega izvršnega sveta, katerim bodo sledili tudi ukrepi drugih oblastnih organov, trdna osnova za izboljšanje življenjske ravni naših delovnih ljudi, ki pa bodo imeli uspeh ob večji delovni prizadevnosti tako vsakega posameznika kot skupnosti.

Novice S TRŽASKEGA

Na trgu Garibaldi je bilo 26. septembra volilno zborovanje Neodvisne socialistične zveze, na katerem sta govorila bivša občinska svetovalec dr. Jože Dekleva in Bartolo Petronio. Slednji je poudaril pomen in potrebo po obnovitvi občinskega sveta ter opozoril volivce, naj ne verjamejo demokristjanom in njihovim zavetnikom, da je občinski svet izvoljen samo za upravljanje občine, pač pa je izvoljen zato, da se mimo upravljanja občine ukvarja tudi z vsemi gospodarskimi, političnimi, socialnimi in drugimi vprašanji, ki so življenjske važnosti zanj. Od vlade je tudi zahteval konkretne ukrepe za ohranitev dela in za okrepitev zlasti velikih ladjedelskih obratov, pristanišča in trgovinske

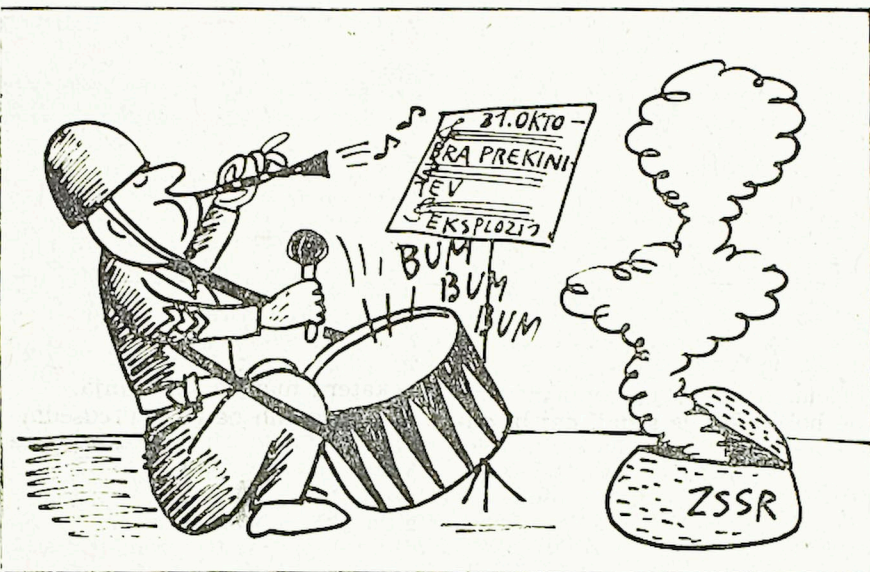
mornarice. V svojem govoru je grajal politiko krščanske demokracije, ki doslej, čeprav je bila na oblasti, ni znala in ni hotela rešiti najvažnejših problemov Trsta. Za njim je govoril v slovenščini dr. Jože Dekleva, ki je naglasil, da so se občinski svetovalec NSZ vedno borili za koristi vseh tržaskih delovnih ljudi. Dejal je, da so se borili za spoštovanje narodnostnih pravic Slovencev in pozval volivce, da volijo NSZ.

Na izredni seji pokrajinskega sveta, ki je bila 29. septembra, je bil sprejet z običajno demokristjansko večino osnutek statuta za ustanovitev avtonomne dežele Furlanija — Julijska krajina. Za osnutek so glasovali: 11 demokristjanski svetovalec, 1 republikanec in bivši socialdemokratski, sedaj neodvisni svetovalec Pittoni, 7 komunističnih pa se je glasovanja vzdržalo, ker demokristjanska večina ni sprejela nekaterih važnih popravkov, ki so jih predlagali. Zanimivo v razpravi je bilo, da so demokristjani zavračali vse predloge za zagotovitev manjšinskih pravic Slovencev z namenom, da bi jih izigravali.

Doslej neznan morski tok

Neverjetno se množijo sadi Mednarodnega geofizičnega leta. Med njimi je tudi odkritje doslej neznanega podmorskega toka v vzhodnem delu Tihega oceana. S približno hitrostjo znanega Zališkega toka in prav njemu v nasprotno smer hiti z oceana proti vzhodu in vzdolž Ekvadorja do Galapaškega otočja, kjer se polagoma razide. Zasedovali in izmerili so ga od tam daleč nazaj proti zahodu do neke točke severno od otočja Marquesas na 140. poldnevniku zahodne dolžine nekoliko pod ravnikom, domnevajo pa, da segajo dejansko še daleč nazaj preko Pacifika in da je njegovo izhodišče nekje v bližini Indonezije. Struja je široka okrog 250 morskih milj, to je nad 400 km in sega 500 m v globino. Izračunali so, da zajema vodovja za tisoč Mississippijev, ki je med največjimi rekami na svetu. Tok so odkrili znanstveniki na dveh raziskovalnih ladjah Stripsovega inštituta v Kaliforniji.

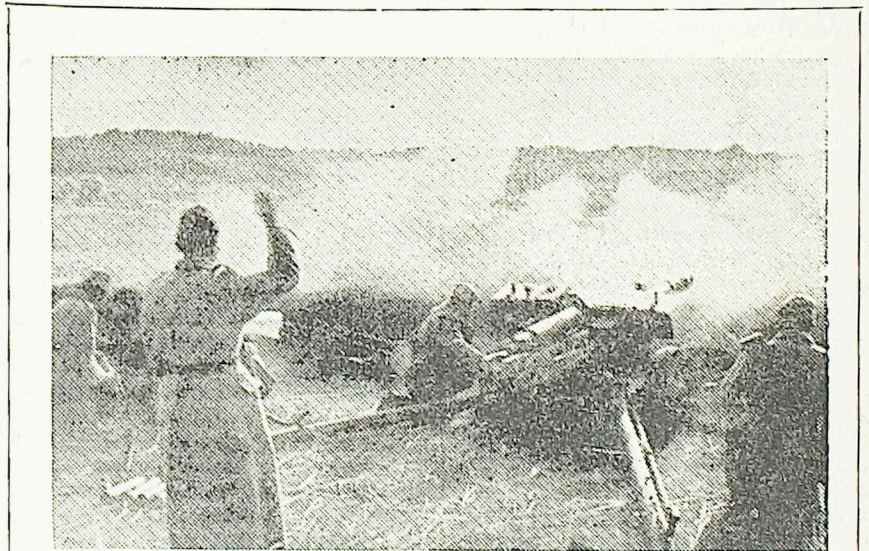
Ureja uredniški odbor — Odgovorn. urednik Rastko Bradašnja — Tiska tiskarna CZP »Primorski tisk«, Koper

AMERIŠKI KROTILEC KAČ

— No, z bobnom sem jo prebudil, s piščalko jo bom pa spet umiril.

prav posebno v korist mirnega razvoja naše narodnostne skupine v Avstriji. To bo najtrdnější temelj medsebojnega sodelovanja in prijateljskega sožitja med dvema sosednima državama in predvsem narodoma različnega jezika, ki živita na istem koščku zemlje.

DNE 7. OKTOBRA 1941 SO JUGOSLOVANSKI PARTIZANI PRVIČ NASTOPILI PROTI SOVRAŽNIKU TUDI S TOPOVI. ŠTIRI, PRAV SOVRAŽNIKU ZAPLENJENE CEVI! SO V ROKAH SPRETNIH BORCEV BRUHALE TOPOVSKE GRANATE NA SOVRAŽNO LETALIŠČE V KRALJEVU. OD TEDAJ JE 7. OKTOBER DAN JUGOSLOVANSKEGA TOPNIŠTVA. TUDI LETOS SO VSI NAŠI NARODI SKUPAJ Z JLA SLOVESNO PROSLAVILI TA DAN IN SE SKUPAJ S TOPNIČARJI VESELILI NJIHOVEGA NAPREDKA IN ZNANJA PRI TEŽAVNEM OBVLADOVANJU NAJSODOBNEJŠIH PRIDOBITEV TOPNIŠKE VOJAŠKE TEHNIKE. V TEM ZNANJU IN OPREMI JE NJIHOVA MOČ, V TEJ MOČI PA JE JAMSTVO ZA MIRNO GRADITEV LEPŠEGA ŽIVLJENJA V NAŠI SOCIALISTIČNI DOMOVINI

SKRB ZA DELOVNEGA ČLOVEKA DOBIVA KONKRETNEJŠO OBLIKO

Boljša hrana - toda ne višje cene

Komisija za družbeno prehrano pri Občinskem sindikalnem svetu v Kopru je pred nedavnim izvedla med 78 sindikalnimi podružnicami anketo, da bi dobila objektivno sliko o prehrani delavcev in nameščencev. Ankete se je udeležilo 50 sindikalnih podružnic s približno 5200 zaposlenimi, 28 sindikalnih podružnic z okrog 1000 zaposlenimi pa na vprašanja ni odgovorilo. Da bi ustvarili še jasnejši prikaz stanja trenutne družbene prehrane, je komisija zaprosila Zavod za pospeševanje gospodinjstva v Kopru za pomoč pri izdelavi primerjalne tabele o prehrani v obratnih menzah zaprtega tipa v Kopru.

Zbirno poročilo odzvanih anketiranih sindikalnih podružnic s področja koprsk občine navaja, da se od 5291 zaposlenih hrani v družinskem gospodinjstvu 3917, v menzah 936, medtem ko si 438 ljudi pripravljajo hrano doma, ko pride z dela. Če pa upoštevamo še, da ni bilo anketiranih okrog 1000 delavcev in uslužbencev podjetij, kjer so zaposleni tudi stalni abonenti menz, je moč trditi, da se hrani v menzah 1136 zaposlenih prebivalcev koprsk občine in to približno 830 v obratnih menzah zaprtega tipa ter v dveh restavracijah odprtega tipa, ostali pa po raznih gostiščih.

Analiza dalje ugotavlja, da je

hrana v vseh menzah zaprtega tipa (razen v menzi podjetja TOMOS, kjer se hranijo večinoma delavci, ki opravljajo srednje težka dela) nezadostna, saj je njena kalorična vrednost prenizka za 400 do 700 kalorij na osebo dnevno. Tudi uporaba mleka je v vseh menzah, razen v menzi SGP Gradbenik, izpod potrebe. Zanimivo je, da se menze premalo poslužujejo mleka v prahu, ki ga lahko dobijo brezplačno v neomejenih količinah preko organizacije Rdečega križa. Tudi potrošnja masti in zelenjave ni v skladu s potrebami, kar so člani komisije ugotovili pretekli mesec, ko je bilo na trgu dovolj cenene zelenjave. Za obe koprski menzi odprtega tipa pa je komisija ugotovila, da je zmogljivost njunih kuhinj izkoriščena le 40 %, kar je delno posledica previsokih cen in pomanjkanja gostinskih sedežev.

Anketa tudi ugotavlja, da je precejšnje število delavcev, ki si kuhajo hrano doma, takoj ko se vrnejo z dela. Tako pripravljena hrana pa je izpod vsake dnevne potrebe za rekreacijo pri delu izgubljene delovne energije. V to skupino prebivalcev spadajo zlasti nekvalificirani in polkvalificirani delavci in delavke, ki jim cene v menzah odprtega tipa niso dostopne.

Ko je komisija temeljito pro-

učila stanje v obratnih menzah glede na pripravo obrokov in glede na njihovo ceno, je prišla do zaključka, da bo nujno potrebno takojšnje izboljšanje prehrane s tem, da se njena kalorična vrednost dvigne na 4000 kalorij dnevno, vendar pa ne sme pod nobenim pogojem priti do zvišanja cen, pač pa naj vodstva menz proučijo vse možnosti racionalnega gospodarjenja. Po drugi strani pa komisija predlaga, naj bi tudi tista podjetja, ki nimajo lastnih menz, a se člani njihovih kolektivov hranijo po raznih gostiščih ali pa z lastno pripravo hrane doma, preskrbela sredstva, s katerimi bi že obstoječim menzom odprtega tipa omogočili zmanjšanje njihovih režijskih stroškov.

sv

KLJUB PRIPRAVAM ZA UKINITEV OBČINE DIVAČA

življenje teče nemoteno dalje

Pravzaprav ni lahko odločiti, kakšen naj bo naslov članka, če naj se v njem opiše tako raznolika problematika, o kakršni sta razpravljala na nedavnem skupni seji občinski odbor SZDL in občinski komite ZKS v Divači, v kateri so prisostvovali tudi predstavniki kmetijskih zadrug v Lokvi, Senožečah in Vremah, predstavnik podjetja Preskrba v Sežani in kot gost sekretar okrajnega odbora SZDL Koper Ivan Mavsar. Na dnevnem redu so bili konkretni problemi blagovnega prometa in odkupa v luči zaključkov posvetovanja aktiva komunistov v Portorožu, volitve v osnovne organizacije SZDL in v zadrugne svete, politične priprave za ukinitve divaške občine in nekatera manjša vprašanja.

Po uvodnih besedah predsednika ObLO in člana občinskega komiteja ZKS Janka Valentiničiča so upravniki KZ poročali o odkupu kmetijskih pridelkov. Predmet razprave so bili krompir, jabolka in drva. Omenili so, da najbolje poteka odkup drv. Dokaj preglavic povzročajo jabolka, posebno kmetijski zadrugi v Vremah. Kar 14 vagonov jih imajo — 4 vagone jesenskih in 10 vagonov zimskih. Jezijo se na razliko med odkupnimi in prodajnimi cenami. Kaj posebnega pa niso

ukrenili, da bi jabolka le prodali. Kupce so iskali samo na Reki. Niso se spomnili na mnoga večja podjetja v obalnem pasu, v Istri itd. Sempetrski »Flores« se obotavlja. Kaže, da je na Goriškem dovolj jabolok. Podobno je s krompirjem, ki ga je po oceni kmetijskih zadrug kakih 35 vagonov za trg. Mimogrede povedano, je viška krompirja na območju vseh treh KZ najmanj 50 vagonov. Kaj bo z njim? Tudi tu se niso dovolj približali potrošnikom. Vse kaže, da se je nekaj spremenilo. Pregovor pravi, da če noče gora k Mohamedu, naj gre Mohamed h gori. Proizvajalec bo torej hočeš nehoče moral poiskati potrošnika. Kmetijski zadrugi kot organizaciji proizvajalcev bo to mnogo lažje kot posameznikom. Vendar bi morali upravni odbori o tem resneje razmišljati. Končno so tu še druge zadrugne organizacije, kot je poslovna zveza itd. Kdo se je doslej dovolj pobrigal za trg? Ali bodo morali prav pridelki od drugod zbuditi odgovornost in ali ne bo tedaj že prepozno? Morda položaj še ni tako kritičen, morda še ni vse izgubljeno. Dejstvo pa je, da trg še ni nasičen in da jabolka gnijejo ob poteh. Je temu kriva tudi cena? Instrumenti v gospodarstvu? Eno je vendarle jasno: če bo kmet pro-

dal svoje pridelke po taki ali drugačni ceni, bo nekaj izkupil, če jih ne bo prodal, ne bo izkupil ničesar. Vsakomur pa je menda znano tudi, kako je, če je ponudba večja od povpraševanja.

Po reorganizaciji maloprodajne mreže, ki je bila 1. julija, ko je sezanska »Preskrba« prevzela vse trgovine od kmetijskih zadrug, ni opaziti bistvenih sprememb. Cene nekaterim predmetom še niso izenačene. Enotne cene so le za osnovne artikle. Vendar bo do konca leta prišlo do izenačenja cen malone vsem prodajnim predmetom. Opaziti pa je, da nekatere trgovine nimajo na zalogi tega ali onega. Med poslovdji je tu in tam posameznik, ki potrošnika najraje odpravi z znanim: »Nimamo!« Zaradi suše v Make-doniji in deloma v Srbiji je zmanjkalo močnatih krmil, po katerih je veliko povpraševanje. V Divači je, zlasti pozimi, občutno pomanjkanje zelenjave. Pri tem so objektivne težave. Problem bi najbolje rešili, če bi nekdo odprl trgovino z blagom te vrste.

Trgovski lokali nujno zahtevajo adaptacij, čiščenje in boljše opreme. Vse to bo urejeno postopoma. »Preskrba« v Sežani je pripravljena pomagati pri ureditvi trgovskega lokala v bodoči zadrugi stavbi v Vremskem Britofu, ki jo bodo verjetno začeli graditi že letos.

Priprave za volitve v osnovne organizacije SZDL so v polnem teku. Bili so že sestanki dosedanjih odborov, sedaj pa se bodo začeli množični sestanki. Podobno je tudi s pripravami na volitve v zadrugne svete, ki bodo 2. novembra. Imenovane so komisije (Nadaljevanje na 10. strani)

Pred nami so velike naloge

(Nadaljevanje s 1. strani)

sti pa delitve tistega dela, ki gre v plačni sklad.

Pomembna naloga vodstva podjetij bo odslej po mnenju zbora proizvajalcev preprečevanje nihanja proizvodnje zaradi nedisciplin pri organizaciji dela v podjetjih in uvajanje štednje s surovinami ter reprodukcijskim materialom tako, da bi se znižali materialni stroški proizvodnje. Glede izboljšanja notranje organizacije v nekaterih gospodarskih podjetjih bi bilo priporočljivo ustvariti večjo povezavo med računsko-gospodarskim in komercialno-tehničnim sektorjem. Podjetja naj bi tudi dosledno spoštovala težnjo po stabilizaciji trga, ki jo je moč uveljavljati le z obvladovanjem že določenih kalkulativnih cen, kakor tudi s kaznovanjem tistih, ki neupravičeno dvigajo cene.

Prav bi tudi bilo, če bi občinski zbor proizvajalcev dajal pri določitvi višine kreditov, udeležbe ter jamstev zanje prednost tistim gospodarskim organizacijam, ki gospodarijo v skladu s proporcij in smernicami družbenega plana. Zato meni zbor proizvajalcev, da razen v izjemnih primerih ne more biti govora o brisanju ter odlaganju anuitet, saj so finančne težave marsikdaj posledica slabega gospodarjenja, nizke storilnosti dela in prekoračitve tarifnih postavk. Zato bo tudi potrebno vlagati večje napore v organizacijo dela, strokovno boljše usposobiti upravni aparat občinskega ljudskega odbora in uvesti še vrsto drugih ukrepov, da bi tudi letošnji družbeni plan v celoti dosegli.

V prvem polletju je bil družbeni plan občine Koper izpolnjen nasproti predvidenemu letnemu planu takole:

Industrija je dosegla 34,2 %, kmetijska posestva 6,3 %, kmetijske zadrug 38,1 %, gradbeništvo 45,3 %, promet 42,6 %, zunanja trgovina 40,4 %, trgovina na debelo 50,4 %, trgovina na drobno 49,5 %, trgovina-pavšalisti 65,8 %, gostinska podjetja 46,8 %, gostišča 49,3 %, obrtna podjetja 60,7 %, obrtne delavnice 53,4 %, prosvetna podjetja 63,7 % in komunalna podjetja 50,0 % predvidene višine plana, se pravi, da je v koprski občini gospodarstvo realiziralo v omenjenem časovnem razdobju občinski družbeni plan le s 44,8 %. Pri tem pa je vseeno potrebno poudariti, da je celotni uspeh gospodarstva v prvi polovici letošnjega leta večji od lanskega uspeha v mesecih januar — julij za 108,2 %.

Občinski zbor proizvajalcev je na tej seji razpravljal tudi o družbeni prehrani na območju občine Koper. Podlaga razpravi je bila anketa komisije za družbeno prehrano pri občinskem sindikalnem svetu, zbor proizvajalcev pa je sklenil predlagati v težnji, da bi bila družbena prehrana na območju koprsk občine boljša kot je sedaj, naj bi občinski ljudski odbor v sporazumu s predstavniki podjetij izvedel reorganizacijo delavsko-uslužben-ske restavracije tako, da bi nekatera podjetja plačevala osebe in s tem vplivala na zmanjšanje režijskih stroškov. Nadalje je zbor proizvajalcev predlagal Zavodu za pospeševanje gospodinjstva v Kopru, da bi skupno z delovnimi kolektivi menz proučil možnosti za znižanje cen obrokov ob istočasnem izboljšanju njihove kakovosti.

N A Š G O S P O D A R S K I K O M E N T A R

Ob ukrepih za izboljšanje življenja

Zvezni izvršni svet je sprejel važne ukrepe za stabilizacijo gospodarstva. Ukrepi se tičejo izravnave cen nekaterih predmetov, poostitve nadzorstva nad cenami, prepovedi povišanja cen in tarif komunalnih uslug ter najemnin, povišanja prejemkov in pokojnin ter ublažitve posledic od suše, poplav, toče in drugih vremenskih nepravil. O teh ukrepih danes razpravljamo v najširši javnosti, ki jih sprejema — čeprav so prišli morda nepričakovano — seveda z velikim razumevanjem in olajšanjem. To poudarjamo zato, ker prva poročila, ki so govorila predvsem o povišanju cen nekaterih živil, niso mogla prikazati prave in zaokrožene slike in ekonomskega pomena vseh ukrepov. Le ukrepi, gledani kot celota, namreč pomenijo napredek in izboljšanje in so tudi posledica ugodnega gospodarskega razvoja in ugodnega izpolnjevanja plan-skih nalog.

O podrobnostih posameznih ukrepov ne bi govorili, ker se o tem bralci lahko seznanijo iz dnevnega tiska. Tudi ne bi obširneje govorili o povišanju prejemkov na eni strani, na drugi pa o povišanju cen nekaterih predmetov široke potrošnje. Prvo predstavlja posledico letošnjega porasta proizvodnje, drugo pa ukrep za stabilizacijo trga in vskladeitev cen v skladu s splošnimi tržnimi zahtevami. Vemo, da je bil v zadnjem času zabeležen visok porast zalog industrijskega blaga in da zaznamujemo v zadnjem času celo zastoj prodaje predmetov, po katerih je bilo doslej veliko povpraševanje in ki jih naši delovni ljudje potrebujejo. Naj omenimo tu samo radijske aparate, pohištvo — pred časom je bil zlasti na pohištvo znaten pritisk, sedaj pa ne gre v prodajo — in druge predmete, potrebne v gospodinjstvu. Eden izmed vzrokov, da je prišlo do zastaja v prodaji, saj se cene industrijskega blaga ne spreminjajo, so bile med drugim n. pr. tudi poostitve pri odobravanju potrošniških kreditov. Važen vzrok takemu stanju pa je zlasti v omeje-

nem porastu nominalnih dohodkov, medtem ko so se življenjski stroški povečali zaradi povišanja cen kmetijskih pridelkov. Ukrep je torej potreben in skladen, pa tudi po planu predviden, saj gospodarski načrt predvideva ne samo povečanje proizvodnje, temveč tudi večje prejemke.

Brez dvoma bi tak ukrep ne imel pomena, če ne bi sledil drugi, ki naj bi onemogočil višanje cen. S posebnim dopolnilnim odlokom bo zato poostrejena kontrola cen in vsako neupravičeno zviševanje cen ali tarif bo pomenilo špekulacijo in bo tako dejanje preganjano po kazenskem zakonu. Ukrep pa ne bo zadal samo podjetij oziroma gospodarskih organizacij, temveč tudi zasebne obrtnike, ki bi neutemeljeno povišali cene uslug. Ostane sicer še vedno odprto vprašanje kmetijskih pridelkov. Toda tudi to vprašanje ni morda ostalo ob strani, saj je dejansko težišče sedanje gospodarske politike ravno v dvigu kmetijske proizvodnje, kar pa je daljši proces in s tem tudi stabilizacija cen v tem pogledu. Že letos smo dosegli določene uspehe, ki jih bomo v bodoče še povečali. Rešitev pa je edino v povečani kmetijski proizvodnji in v pravilnem funkcioniranju trgovine.

Ukrepi preteklega tedna so torej zaokrožena celota tako jih je treba tudi obravnavati. Bodo pa dosegli popoln uspeh ob disciplini tako proizvajalcev kot potrošnikov in po pravilnih posegih ljudskih odborov ter njihovih organov. Pri tem naj samo opozorimo na uspeh pri kontroli cen industrijskega blaga, kjer je bilo s pravilnimi posegi večkrat preprečeno neupravičeno dvigovanje cen. Na odborih je poleg tega težišče dela v zvezi s preskrbo in pravilno organizacijo trgovine. Na ta način bi potisnili ob stran in čimbolj izločili tiste elemente, ki so doslej vnašali največ nestabilnosti na trg in ki so bili zlasti močni v privatnem sektorju kmetijstva v bližini mest in industrijskih središč.

-dt-

Središče mesta v Postojni je bogatejše za pomembno pridobitev: novo, lepo urejeno delikatesno okrepčevalnico, ki se je zlasti pridno poslužuje prehodni potniki na avtobusih. Lokal je izredno prikopen, vhod vanj pa je s ceste in iz avtobusne čakalnice. Na sliki: novi lokal je tudi na zunaj lepo urejen, na njegovi strehi pa se šopiri dovolj velika tabla, ki mimoidoče tuje učinkovito vabi na obisk slavne Postojnske jame

Kdor tarna...

Ali ni malce ironije v tej resnični zgodbi, ki smo jo zapisali naslednjega dne po razglasitvi nedavnih ukrepov Zveznega izvršnega sveta, ukrepov za stabilizacijo našega gospodarstva? Gospodinja Milena, ki ima za naše razmere — oba z možem sta v službi — še kar dobre prejemke, si je končno nabavila to, kar si je že dolgo želela: nov radijski sprejemnik.

Pa ji tistega jutra njena mlekarica, vdova in posestnica, vsa razburjena govori:

»Ste poslušali sinoči radio? Vam bodo povišali plače, nas kmete pa hočejo čisto uničiti!«

Gospodinja Milena, ki je morala ta očitek sprejeti z dvema litroma mleka vred, plačuje svoj radio na obroke, njena dobaviteljica mleka pa je svojega lepo plačala z govinami. Razen tega si je v zadnjem času nabavila tudi še televizijski sprejemnik, šivalni stroj, vrlemu sinku pa Vespo.

Pred novim cepljenjem proti otroški ohromelosti

Kot drugod se tudi v občini Divača zdravstvena služba že pripravlja na cepljenje otrok proti ohromelosti. Cepljeni bodo vsi otroci, rojeni med 1. aprilom 1957 in 31. marcem 1958. Nič posebnega torej, saj bi o tem lahko poročali iz katerekoli občine. In vendar obstaja razlog, ki je dal pobudo za te vrstice.

Predvsem naj ugotovimo, da je zadnje cepljenje uspelo 100%. Med vsemi cepljenimi otroki ni bilo enega samega primera kakršnekoli oblike paralize. Dejstvo je tu in iz njega lahko ugotovimo, da je cepljenje v humanem, pa če že hočemo tudi v materialnem smislu zelo pomembno. Gornja ugotovitev je v tem, da so na cepišča prišli prav vsi otroci ustrezne starosti. Starši se torej dobro zavedajo, da je bolje bolezen preprečiti, kot jo zdraviti. Zato tudi letos ni bojazni, da ne bi bil odziv 100%.

Do tu je torej vse lepo in prav. Toda če smo že omenili, da so se zadnjič ob vsakem trikratnem

cepljenju odzvali vsi otroci oziroma njihovi starši, je bilo vendar nekaj primerov, da otroci niso bili cepljeni zaradi bolezni. Med temi je bil tudi dveletni Stanko Koritnik iz Otoše pod Razdrtno Stanko ima v vasi še

Zadnji dež je pregnal tudi najbolj vnete domače kopalce z naših obal. Vztrajajo samo še tuji turisti v Portorožu. Zadnja domača manifestacija plavalcev je bilo plavalno tekmovanje koprskih, izolskih in piranskih šolarjev osemletk in gimnazij v bazenu koprškega plavalnega kluba v Zusterji pri Kopru. Na sliki je del mladih udeležencev tega tekmovanja dne 23. septembra letos

pet sovrstnikov. Le-ti so bili cepljeni, on pa je bil odklonjen, ker je imel pljučnico. In prav njega je zadela ta zavrtna bolezen. Zaradi ohromelosti desne roke je moral v prvi polovici septembra v bolnišnico. Morda lahko upamo, da ga bo sodobna medicina rešila hudih posledic. Vsekakor pa nam ta primer dokazuje, da je paraliza še vedno na preži, da še ni izginila.

-er

Kaj pravijo drugod...

PRIMORSKE NOVICE

ZAČELA SE JE TRGATEV

V BRDIH SKLENJENE POGODBE ZA ODKUP VSEH TRŽNIH VIŠKOV

Ta teden se je povsod na Goriškem začela glavna trgatve grozdja. V septembru so vinogradniki potrgali le nekaj malega in pa tam, kjer je začelo grozdje gniti.

Gospodarska poslovna zveza v Brdih je sklenila z zadruškimi pogodbami za odkup vseh tržnih viškov vina v Brdih. Te tržne viške cenijo na 300 vagonov. Dobra polovica te količine bo ostala v novi kleti na Dobrovem in v drugih večjih kletih Zadružnega vinarstva, ostalo pa bodo vzela podjetja za promet z vinom v Ljubljani, Kranju, na Bledu, v Novi Gorici in drugod.

Ker imajo v Brdih predvsem sortna vina, bodo odkupne cene še kar primerne. Rebulo plačujejo od 45 do 50 dinarjev, tokaj in merlot pa celo okoli 60 dinarjev za liter.

DOLENJSKI LIST

Mesto Dolenjskega kroga dolinskega ljudstva okraja nove mesto

PIPE SO ODPRTE!

Nedelja, 28. septembra, je bila za Črnomelj in okolico pomemben dan. V mesto in okolico je namreč prvič pitne vode iz novega belokranjskega vodovoda, s čimer so bila zaključena dela na prvem delu glavnega belokranjskega vodovoda.

Okoli tisoč ljudi se je dopoldne zbralo v Dobilju na slavnostno zborovanje, med njimi tudi člana Izvršnega sveta LRS Nko Silih in Tone Fajfar, nadalje predsednik občine Kočevje Janez Rieger, zastopnik JLA in drugi. Predsednik Oblo Črnomelj Janez Zunič je v svojem govoru poudaril pomen pitne vode za Belo krajino in velike napore, ki so bili potrebni, da je ta prvi del belokranjskega vodovodnega omrežja dograjen, in ki bodo še potrebni, da bo celotni načrt uresničen. Spomnil se je tudi petih žrtvih, ki jih je v Dobilju terjala gradnja zajetja, in navzdol, so jih počastili z enominutnim molkom. Toplo se je zahvalil tudi Izvršnemu svetu LRS za izdatno pomoč, brez katere ne bi bilo novega vodovoda.

Po zborovanju je tov. Zunič obrnil stikalo v strojnihi: voda je začela po ceveh teči v vse ležeče zbiralnike, od tod pa v Črnomelj in okolico. Pri tem pomembnem slavnosti so sodelovali tudi metliški godbeniki.

GLAS GORENJSKE

PROIZVODNJA POD PLANOM

V prvem polletju letos se je industrijska proizvodnja našega okraja povečala za 8,2% nasproti enakemu razdobju v lanskem letu. V okrajnem povprečju prihaja do izraza presežanje plana v črn metalurgiji, nadalje v elektro, tekstilni, obutveni in gumarski proizvodnji.

V primerjavi s proizvodnjo v prvem polletju pa se je v poletnih mesecih (zaradi posameznih in kolektivnih dopustov ter drugih okoliščin) povprečje skupne proizvodnje zmanjšalo in je v prvih obeh mesecih letos za pol odstotka pod planom.

Zavarujte nevaren prehod

Ko je bila dograjena avtomobilska cesta Koper-Ljubljana, je bil prehod s te ceste na reško-tržaško cesto nad vasio, pri vodovodu, kjer so postajali tudi avtobusi. Bila pa je to le začasna rešitev, saj je predvideno, da bo avtobusna postaja zgrajena nje v vasi, in to v smeri proti železniški postaji. Ker pa je bil ta prehod v nasprotju s cestno-prometnimi predpisi, so ga opustili in speljali promet tik pred mostom po ozki vaški poti skozi kmečki del vasi. Na polovici se ta pot cepi na dva prav tako ozka kraka, ki vodita čez dvorišča pred in za hišami na reško-tržaško cesto.

Ta rešitev usmeritve prometa z motornimi vozili po vaški poti, kjer je vedno dosti otrok, odraslih ljudi, živine in vprežnih voz, je popolnoma neprimerna. Njeno koriščenje je nevarno za ljudi in imovino. K sreči doslej še ni prišlo do hujše nezgode, smo pa lahko vsak dan pričali razni in razburiljivi scenariji. Tako sta pred

dnevi za las ušla motoristu dva otroka, ki sta pritekla po poti nizdol in se v trenutku znašla pred kolesi. Uporaba tega prehoda pa povzroča tudi znatno škodo hišam, ker jih marsikatero vozilo oplazi s tovorom.

V strmem delu je pot zaradi velike teže vozil močno razdejana in nihče se ne spomni, da bi jo popravili. Razen tega pa je tako prašna, da se za avtomobil dvigajo veliki oblaki prahu, ki sedajo na bližnje hiše.

Res je, da je bilo glede tega že veliko razpravljanih in zasenjanj raznih komisij, vendar pa kaže, da ta problem rešujejo še vedno prepočasno.

France Vencetov

Razprava o gradivu s VII. kongresa ZKJ

V postojnski občini gredo priprave na skorajšnji začetek študija obsežnega gradiva s VII. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije h kraju.

Da bi zajela v razpravo o Programu kar največje število občanov, zlasti pa vse komuniste postojnske občine, je Politično-ideološka komisija pri občinskem komiteju ZKS sklenila, da bo razprava o kongresnem gradivu vsakih štirinajst dni v sedemnaj-

stih študijskih enotah, kjer bodo predavali člani predavateljskega aktiva, ki šteje nad 40 članov. Poleg tega pa sta tudi ljudska univerza in novoustanovljena Mladinska ljudska univerza v Postojni vključili v svoj jesenski in zimski program več predavanj o aktualnih vprašanjih, ki jih obravnava Program ZKJ.

Po skrbnih pripravah sodeč, bo razprava o gradivu s VII. kongresa v postojnski občini zares temeljita in sistematična. Trajala bo kakšnih pet mesecev, začela pa se bo okrog petnajstega oktobra.

M. A.

DELO SZDL NA PIVKI

3. oktobra se je sestal aktiv SZDL za pivško občino, da so se pomenili o svojih problemih pred bližnjimi volitvami. Mnenja so bili, da morajo izvoliti v nove odbore več mladine in žena; pomenili so se tudi o sestavi kandidatnih list in o izvolitvi volilnega odbora. Da bo treba vključiti v organizacijo tudi vso mladino nad 18 let, so bili prav tako enotni.

Precej živahna je bila razprava o trenutnih problemih našega trga, odkupnih in proizvodnih cenah kmetijskih in živinorejskih pridelkov in o novih ukrepih za dvig standarda in stabilizacijo cen na našem tržišču. Pomenili so se tudi o teritorialni razdelitvi občine.

S. M.

Bilo bi prav . . .

... če bi višino plačnih skladov določali skladno s povečano storilnostjo dela;

... če bi izvozna podjetja upoštevala koristi družbe pri kompenzaciji blaga glede na njegovo dejansko vrednost;

... če bi pristojni organi delavskega upravljanja in oblastni organi razmišljali o hitrejšem zbiranju sredstev za nabavo zaščitnih predmetov ter za ureditev sanitarij v smislu pravilnika o varnosti dela;

... če bi kmetijske zadruge in trgovska podjetja spoštovala dogovorjene cene za odkup grozdja in živine in se tako izognila nepotrebnim zagovarjanjem in razpravam na sodiščih;

... če bi pristojni oblastni in družbeni organi izrekli ostrejšo kazni nad stalnimi kršitelji gospodarskih predpisov;

ZAGORJE NA PIVKI

Novo kulturno žarišče vasi

Pod vodstvom predsednika vaškega odbora SZDL so se pred dnevi zbrali na skupno sejo odbori vseh krajevnih organizacij in društev. Potem ko so govorili o kandidatih za zadružne svete, o bližnjih volitvah v odbore SZDL in o ureditvi volilnih imenikov, so na predlog odbora prosvetnega društva »Miroslav Vilhar« obširno razpravljali o ureditvi dosedanjega gasilskega kotička, ki naj bi postal zbirališče mladih in starih — nekako kulturno žarišče vasi. Predlog je bil z odobravanjem sprejet. Denarno podporo je obljubila SZDL in še zlasti krajevni odbor, gasilsko društvo je dalo prostor brezplačno v uporabo, mladina pa je začela z urejanjem. Prebelili bodo prostore, prebarvali pohištvo in nabavili zavese za okna. Prostor želijo napraviti kolikor mogoče privlačen. V njem bo knjižnica in čitalnica, dnevnik Ljudsko pravico že dobivajo, naročili pa so še revijo Tovariš in Obzorje Prešernove družbe. Tu bodo

predavali, predvajali nekaj kratkih filmov, organizirali šahovski turnir itd. Za prijetno poživitev večerov pa bo skrbel že radijski sprejemnik, ki ga je mladini podaril občinski komitej LMS.

V korak s časom

V nedeljo, 12. oktobra, ob 14 bo v Padni velik praznik: izročitev kulturnega doma z odkritjem spominske plošče.

V Padni je do lani bila nižje organizirana osnovna šola. Še preden je pričelo delo šolske reforme, so Padenčani doumeli, da

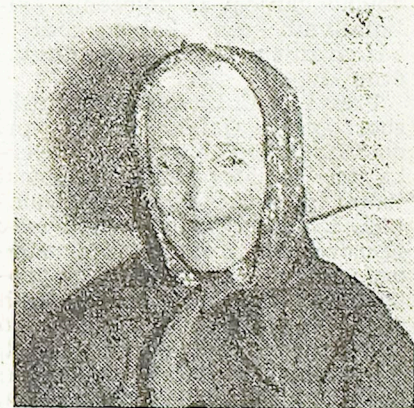
njihovim otrokom ta šola ne daje več dovolj znanja. Prešolali so otroke na osemletno šolo v Raven, poslopje osnovne šole pa so prezidali v svoj kulturni dom.

Pridno so delali vse leto, 55 družin vasi je opravilo 650 prostovoljnih ur. Uredili so si ceste, napajališča in pripravljali svoj dom kulture. Sedaj že častno stoji obnovljena stavba. Dali so ji ime po umetniku, rojaku iz Padne: Božidar Jakac. Na tej stavbi bo odkrita v nedeljo tudi spominska plošča padlim vaščanom v NOB.

Res pridni so Padenčani, vodi jih pa še vedno znani, zaslužni barba Nonič — Ivan Pribac, njihov odbornik. Vsi pa so hvaležni LO občini, ki je to z razumevanjem spremljala.

Stoletnica v Planini

V Domu onemoglih v Planini pri Postojni živi že enajst let Uršula Šemolc, ki je bila rojena ravno pred 100 leti v Brodu ob Kolpi. Vse svoje življenje je delala kot služkinja. Do prve svetovne vojne je bila na Reki, kjer se je tudi poročila. Kakor pravi

sama, »je mož imel druge babe, zato ga je naglala«. Od tedaj naprej je bila vedno sama. Iz Reke se je preselila v Rakulj pri Postojni, kjer je delala pri družini Dolenc. Ko pa je zaradi starosti oslabela, ji je Občinski LO Postojna preskrbel mesto v Domu onemoglih v Planini, kjer je še danes. Tam jo poznajo kot zelo čisto in mirno žensko. V času svoje življenjske dobe ni bila nikoli resno bolna.

Za redki življenjski jubilej ji je uprava doma priredila majhno slovesnost, občinski LO Postojna pa ji je poklonil nekaj daril. Stoletnica ima rada od časa do časa majhno »silico« zganja, najraje pa ima črno kavo.

LETNA KONFERENCA aktiva LMS v »Lesonitu«

V nedeljo, dne 5. oktobra 1958, je bila v lepo okrašenem sindikalnem dvorani letna konferenca aktiva LMS »Lesonit« v Ilirski Bistrici. Po prečitaniu poročila o delu mladinske organizacije v letu 1958 in po sprejetju programa dela so bile volitve. V tovarni »Lesonit« je namreč sedaj zaposlenih 80 mladincev, ki so razdeljeni na 3 aktivne; ti so posamezno volili člane sekretariata za svoj odbor. V tovarni bo sedaj po opravljenih volitvah izvoljen tudi tovarniški komitej LMS.

R. A.

Ruševine Gržinove pekarnice in gospodarskih poslopij v Pivki tik ob cesti Postojna-Reka že leto in pol čakajo, da jih bo kdo odstranil. Podrtija Pivčanom vsekakor ni v čast, posebno še, ker se vsak dan pelje mimo veliko tujih turistov. Upati je, da bo podrtja odstranjena in prostor le urejen vsaj do 19. oktobra letos, ko bo v Pivki velik praznik

OB »TEDNU MUZEJEV« OD 12. DO 19. OKTOBRA

Dragocena dediščina in današnje pridobitve

Na že tako rekoč tradicionalno vsakoletno proslavo »Muzejskega tedna« se je letos muzej v Kopru dobro pripravil. Med drugim bo obogatil obstoječe muzejske zbirke z oddelkom sodobne likovne umetnosti Slovenskega Primorja in omogočil tako ogled izbranih del primorskih likovnih umetnikov.

Nova galerijska zbirka je rezultat dosedanjih občasnih razstav umetniških del v Mali galeriji ter se bo nenehno bogatila z vrhunskimi stvaritvami primorskih in tržaških umetnikov.

Ker je letošnja proslava v znamenju zaščite kulturnih spomenikov, bo Okrajni muzej v Kopru poleg otvoritve novega oddelka prikazal še svoje aktivno delo za ohranitev muzejskih zbirk, kulturne spomenike ter prirodne znamenitosti.

S pomočjo republiških zavodov, zlasti pa Zavoda za spomeniško varstvo, s pomočjo okrajne spomeniške komisije, s pomočjo lastnega laboratorija, je muzej zastavil vse sile, da bi zbrane zaklade kulturne dediščine ohranil. S konservatorski-specialisti in strokovnimi delavci je uspešno sodeloval pri evidenci in topografiji spomenikov ter pri izbiri in organizaciji konservatorsko-restavratorskih postopkov, da bi dobili spomeniki čim večji kulturni in politični učinek v današnji družbi.

Seveda pa konservatorsko-restavratorski postopki niso bili vedno lahki. Za ilustracijo naj navedem slike V. Carpaccia. Dela, ki trajajo že od začetka leta, so zelo zamotana. Tako je bilo potrebno z rentgenskim slikanjem ugotoviti prvotni videz, vse

kasnejše retuše, popravila in podobno. Republiški zavod je sklical vrsto komisij in se povezal tudi z zveznim inštitutom. S pomočjo Tehniškega muzeja v Ljubljani je opravil več načinov fotografiranja od ultravijoličnega do infrardečega. Naša družba daje ogromna gmojna sredstva, da bi umetnino, ki jo je Victor Carpaccio ustvaril pred 442 leti, ohranili v najverjetnejšem prvotnem stanju in videzu.

V avgustu je bila dokončana tehnična restavracija znamenitih srednjeveških fresk v podružnični cerkvi v Hrastovljah. Šele tik pred koncem restavratorskih del so umetnostni zgodovinarji odkrili leto nastanka in avtorja fresk. Leta 1490 je »Johannes de Castua« ustvaril te znamenite freske.

V redosledu občasnih razstav bo muzej odprl v Mali galeriji razstavo restavriranih ikon. Z njo hoče prikazati naši javnosti konservatorsko-restavratorske postopke, izvršene na izredno kvalitetnih ikonah, ki so neme, vendar zgovorne priče umetni-

DESETLETNICA MODERNE GALERIJE

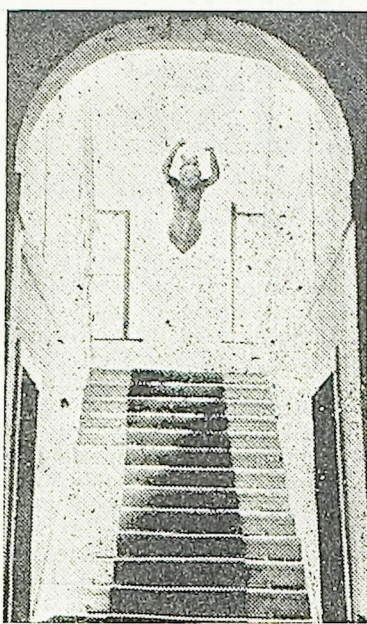
Letos je preteklo 10 let, odkar so ustanovili v Ljubljani Moderno galerijo za moderno umetnost. S pripravi in delom so začeli že pred drugo svetovno vojno in največ zaslug za to ustanovitev ima pred kratkim umrlj dr. Izidor Cankar. Dejansko zaživel in razmahnil pa se je Moderna galerija seveda šele po vojni in deset let si slede v njej razstave slovenskih in drugih umetnikov. Danes razpolaga ustanova s stalno zbirko sodobne slovenske umetnosti, ima lasten fotografski laboratorij, vse potrebne delavnice, dokaj bogato umetnostno knjižnico ter zbirko domačih in tujih katalogov. Tako je postala Moderna galerija eno izmed žarišč slovenske kulture in pomemben evropski likovni center.

Pred dnevi, ob svoji desetletnici, je odprla Moderna galerija prvo veliko tematsko razstavo »Avtoportret na Slovenskem«, ki je vzbudila veliko zanimanje in ugoden odmev pri kritiki.

»SLOVENSKI JADRAN«
v vsako hišo Slovenskega Primorja!

NATEČAJ SLOVENSKE DRAME PRI DELAVSKEM ODRU

Naše amaterske igralske skupine že dolgo vrsto let pogrešajo v svojem repertoarju izvirne slovenske dramske tekste s tematiko, ki je last našega časa, s tematiko, ki obravnava naše življenjske probleme. Ta repertoarna kriza je zelo občutna in jemlje amaterskim igralskim skupinam nekaj tiste sočnosti in neposrednosti, ki jo prinese popolna nehoti na oder vsak domači tekst. Zato se je v letošnji sezoni odločil Delavski oder v Ljubljani, da razpiše natečaj za izvirno slovensko dramo, komedijo, enodejanko, mladinsko in otroško igro. Ta akcija Delavskega odra pa ima širši namen, kot bi se zdelo na prvi pogled. Predpostavljamo, da danes v Sloveniji mnogo ljudi piše in ustvarja drame, ki so take ali drugačne kvalitete. Vemo, da ne pišejo teh dram, komedij in enodejank samo tisti ljudje, ki jim je pisanje poklic. Vemo, da jih mnogo piše iz ljubezni do tega dela in iz ljubezni do slovenskega gledališkega ustvarjanja. Toda ti ljudje, kot je že stara in žalostna resni-

Detajl iz koprškega muzeja

škega razcveta, pogojenega v kulturnem razpoloženju ljudi ob obalah našega morja.

Uspela zaščita spomenikov Osvobodilnega boja je nadaljnji uspeh muzeja. Obnovljena partizanska tehnika »Snežnik-Zena« v Gabrovici in razstava NO tiska v njej je v bistvu prvi »memorialni muzej« Osvobodilnega boja v koprskem okraju.

Želja zaščititi spomenike Osvobodilnega boja je najtesnejše vključena v delovni program muzeja, kar nam dokazuje 3.000 dokumentov, na stotine primerkov NO tiska in muzejskih predmetov, ki so jih rešili pred uničenjem muzejski uslužbenci.

Glavna želja muzeja je, da bi v »Muzejskem tednu« dobil čim več novih obiskovalcev, zlasti šolsko mladino, in da bi se učinkoviteje kot doslej širili med ljudi spoznanje, da je temeljna naloga našega muzeja širiti med ljudi znanje in razumevanje prirode in domovine, da je muzej prostor lepote, vzgoje in splošnega znanja, vedno pripravljen vir za bogatitev duha naših ljudi.

Janez Kramar

Še: naši šolski problemi

V zadnji številki Slovenskega Jadrana z dne 3. oktobra 1958 dopisnik iz Hrpele Jaša Zvan odgovarja po naslovom Vprašanja šolskih prostorov na članke v nadaljevanjih o perečih šolskih problemih ob začetku novega šolskega leta, ki jih je pisal okrajni šolski inšpektor tovariš Rudolf Kobolt.

Nimamo namena polemizirati s tovarišem Zvanom, marveč le opozoriti na dejstvo, da so vse

»Gledališče« ob radijskem sprejemniku

V pretekli sezoni smo seznanjali naše bralce z radijskimi slušnimi igrami. Zato bo prav gotovo zanimiv vpogled v letošnji repertoar radijskega »gledališča«.

V repertoarnem načrtu za sezono 1958/59 najdemo 9 jugoslovanskih del (6 slovenskih in 3 hrvatska). Vendar ta številka ni dokončna, kajti dodatni je najmanj še 3 novitete z letošnjega natečaja Jugoslovanske radiodifuzije za radijsko slušno igro, tako da lahko računamo, da bomo slišali 12 jugoslovanskih premier. Skupno pa bodo predvajali v letošnji sezoni 30 slušnih iger. Za sedaj so določili le 25 del, kajti 5 del je še odprtih deloma za že omenjene novitete z natečaja radijske igre (zadnjič bo 1. januarja 1959), deloma za tuja dela, ki bodo nagrajena na mednarodnem tekmovanju »Prix Italia« v začetku tega meseca v Benetkah.

Repertoarni načrt, ki ga je sprejelo programsko vodstvo, obsega torej naslednja dela:

JUGOSLAVIJA — Ivan Cankar: POLIKARP, Bratko Kreft: CELJSKI GROFJE, France Filipič: POHORSKI BATALJON (izvirna radijska igra), Fran Žižek: IMEL SEM VAS RAD, LJUDJE (radijska igra o češkem revolucionarju Juliusu Fučiku), Branko Žužek: NA KRIZPOTJU — SREČNO! (izvirna radijska igra, omnibus), Marini Držić — Mirko Rupel: BOTE ANDRAŽ (ob 450. obletnici Držičevega rojstva), Mirko Božič: GUGALNICA V VREBI ZALUJKI (priredba romana), izven rednega programa še — Fran Žižek: MATI V GROBU TIHO POJE (montaža narodnih pesmi).

NEMCIJA: Matthias Braun: HISA POD ZGOCIM SONCEM (izvirna radijska igra), Fred Denger: MINUTA PRED POLNOČJO (priredba drame), Günther Weisenborn: LOVCA NA ČAPLJE (izvirna radijska igra).

SVICA — Friedrich Dürrenmatt: PRAVDA ZA OSLOVSKO SENCO (izvirna radijska igra).

FRANCIJA — Nepomucene Jonquille: NENAVADNA PRIGODNA GOŠPODA BICHA (izvirna radijska igra), Denys — Niviolet: BRUTOVE POČITNICE.

ITALIJA — Paolo Levi: ZADEVA PINEDUS, Mauro Pezzatti: OBTOŽENI RICCARDO (izvirna radijska igra).

SPANIJA — Calderon: SODNIK ZALAMJSKI.

AMERIKA — Eugene O'Neill: O, DIVJINA! (radijska priredba komedije), Robert Ardrey: LUC S SVETILNIKA (radijska priredba drame).

ANGLIJA — Richard Hughes: NEVARNOST, Dylan Thomas: VRNITEV (prva radijska igra na svetu, izvajana prvič 15. januarja 1924 v Londonu).

IRSKA — Gerard Victory: SIROTE (izvirna radijska igra).

RUSIJA — Anton P. Čehov: UMETNINA in še eno rusko delo.

POLJSKA — Kazimierz Strzalka: VAS DAN JE MOJA NOČ (izvirna radijska igra).

Načrt torej obsega 13 izvirnih del, 8 dramskih priredb in 4 priredbe proznih del. Prva letošnja premiera je bila 7. oktobra, in sicer Držičev »Bote Andraž«.

To so torej v glavnem dela, ki jih bodo poslušali Radija Ljubljane lahko slišali ob svojih sprejemnikih ob torkih zvečer ali pa ob nedeljah popoldne.

»Gledališče«

DECAMERONE V KOPRODUKCIJI

Cankarjeva založba v Ljubljani bo izdala skupno z novosadsko založbo »Bratstvo i jedinstvo« Bocacciovega Decamerona. Obe izdaji bo natisnila tiskarna Ljudske pravice. Slovenski prevod je redigirani novi prevod Andreja Budala. Izšli bosta dve izdaji, ena razkošno opremljena, druga bi-bliofilska. Posebnost obeh izdaj bo skupna oprema in skupne ilustracije Vladimira Lakoviča. V knjigi bo okrog 400 risb, od tega 70 celostranskih.

DVANAJST NAJBOLJŠIH FILMOV

V zadnjem tednu svetovne razstave v Bruslju je 117-članska komisija iz 25 držav izbrala »Najboljše filme vseh časov«. Na prvih 12 mestih so naslednji: sovjetski film »Križarka Potemkin« (1925), ameriški film »Lov za zlato« (1925), italijanski »Tatovi koles« (1928), francoski »Jeanne d'Arc« (1928) in »Velika iluzija« (1937), ameriški »Pohlep« (1923) in »Nestrpnost« (1916), ruski »Mati« (1926), ameriški »Državljan Kane« (1941), sovjetski »Zemlja« (1930) in slednjič še dva nemška filma »Zadnji mož« (1924) in »Kabinet dr. Caligarija« (1919).

SKUPNI PROGRAM JUGOSLOVANSKE TELEVIZIJE

V počastitev letošnjega Dneva republike bo začela oddajati Jugoslovanska televizija v Beogradu, Zagrebu in v Ljubljani skupen program. V načrtu imajo televizijski film o Sterijinem pozorju, filme posvečene turističnim predelom, televizijsko dramo in televizijski dnevnik. Do zdaj se je že zvrstilo nekaj poskusnih oddaj, ki so pokazale zadovoljivo izvedbo. S svojimi širokimi načrti bo zajel televizijski program številna področja in se bo morda razveljal v posebno vejo jugoslovanske kulturne dejavnosti. Svoje mesto bo našel tudi v programu Evrovizije in drugih sosednjih televizijskih centrov.

NAČRTI ZA PRIHODNJE STERIJINO POZORJE

Pogoji za udeležbo jugoslovanskih profesionalnih gledališč na Sterijinem pozorju v Novem Sadu so ostali isti kot lani: domači izvirni dramatik, dramatizacije in odsrke adaptacije domačih del, ki so bila prvič izvajana po osvoboditvi. Kot je lani Sterijino pozorje praznovalo jubilej Iva Vojnovića, se bo letos spominjalo 450-letnice rojstva dubrovniškega dramatika Marina Držića. Zato odbor poziva vsa gledališča, naj konkurirajo z najboljšimi izvedbami Držičevih del.

PIONIRSKA ENCIKLOPEDIJA

Mladinska knjiga je dokončala vse priprave za tisk pionirske enciklopedije (»Mladi« vedeža). Tekste so prispevali prof. M. Adlešič, dr. M. Kos, dr. M. Mikuž, prof. F. Planina, dr. A. Kolenc, J. Ribičič in V. Winkler, sodelovali pa so še S. Mihelič, F. Saje in S. Škerlj. Obdelali so okrog 500 pojmov na preprost in privlačen način. Knjiga bo izšla v velikem formatu na 300 straneh, z ilustracijami S. Pengova, M. Sedea, M. Bizovičarja, A. Gošnjakove, J. Ciuhe, S. Sovreta, I. Šubića, M. Volkove in T. Znidaršiča. Da bi bila izdaja čim cenejša, se je povezala založba z drugimi republikami, tako da bo knjiga izšla tudi v srbohrvaščini, v cirilici in v latinici. Skupna naklada »Mladega vedeža« bo 30.000, po 10.000 v vsaki državi.

NAŠI FILMI

Te dni končujejo v Makedoniji snemanje svojega drugega celovečernega igranega filma letos. Prvi je bil »Miss Stone« (v barvah in kinoskopu), drugi pa je »Viza zla«, ki ga snema podjetje Vardar-film in režira Franc Stiglic. Film so posneli na Dojranem jezeru, v Dojranu, Demir Kapiji in Skopju.

Scenarij za film »Viza zla« je napisal znani makedonski pisatelj Slavko Janevski. Segel je po sodobni temi in skušal naslikati pretresljivo in psihološko dramo o ljudeh, ki so zašli s prave poti, prišli navzkriž z zakoni in zato poskušajo pobegniti čez mejo. Nosilci drame so štiri osebe: Kalpak, stari in preizkušeni tohotapec mamil, Simon, mladi šofer, Lena, Simonova dekle in Cvetko, Simonov brat, študent. Zgodba filma je zgrajena na vzoru kriminalke. V glavnih vlogah igrajo: Ilija Džuvalekovski, Slobodan Perović, Metka Ocvirk (prvič smo jo srečali v filmu »Ne čakaj na maj«) in Aco Jovanovski.

Na sliki prizor iz novega makedonskega filma »Viza zla«.

JANEZ LENASSI: IZ MAKEDONIJE

OTTO LUDWIG:

ŠTEL BOM DO PETNAJST...

(Odlomek iz romana MED NEBOM IN ZEMLJO. Knjigo je izdala založba Obzorja v Mariboru v prevodu Alenke Glazerjeve in v opremi Grege Košaka)

Fric Nettenmair je stopil, drgetajoč po vsem telesu, pred očeta. Vedel je, da je slep, kljub temu se je skušal izogniti njegovemu pogledu. Starec se je boril, da se zbere, a nobena poteza v ostarelem obrazu ni tega izdajala; samo dolgi molk in njegova sapa, ki je bila kakor truden odmev težkega, stokajočega nihanja bližnje stolpne ure. Fric Nettenmair je iz priprav slutil, kaj mora priti. Boril se je, da se upre. Če on v svojem sumničanju ugane, kdo mi bo dokazal? In če bi mogel dokazati, on me ne bo naznanil; tega se mi ni bati. Čemu bi drugače hotel govoriti tiho? Naj reče, kar hoče, jaz ne vem nič, jaz nisem bil tam, jaz nisem nič napravil. Njegov obraz se je preboril od drhtenja vseh mišic do najbolj divje kljubosti. Stari gospod je še zmeraj molčal. Pridušeno je prihajal vrvež s cest gor v višavo; spodaj je že ležala vijoličasta senca, okoli Apolonijeve ladje je trepetal zadnji sončni žarek. Malo dalje je plahutala mimo jata golobov, ki so se vračali s polja domov. Bil je večer, poln božjega miru. Globoko spodaj pa široko razprostrta zelena zemlja; zgoraj visoko nebo kot čaša iz modrega kristala, povezana čez zemljo. Majhni, rožnati oblaki posejani vmes kot kosmi. Hrup od spodaj je vedno bolj pojemal. Sapa je prinašala posamezne zvok daljnega zvona s seboj in jih lahko igraje pljuskala ob streho kakor valove, ki prihajajo in odhajajo. Tam preko bližnjega zelenega vrha, od koder prihajajo, leži Brambach. Verjetno je večerno zvonjenje iz Brambacha. Visoko na nebu in globoko na zemlji, povsod božji mir in sladko sproščeno hrepeneje po miru. Samo oba človeka med nebom in zemljo na cerkveni strehi pri svetem Juriju ne čutita njegovih peruti. Samo do njiju je brez moči. V enem gori blaznost prenapetega čuta za čast, v drugem vsi plameni, vse muke pekla.

»Kje je tvoj brat?« je siknilo enemu od njiju skozi zobe.

»Ne vem. Kako naj to vem?« vzkipi v drugem kljubovalnosti.

»Ti ne veš?« Stari gospod samo šepeče, toda vsaka njegova beseda je zadela sina kot grom. »Ti bom povedal. Tam čez v Brambachu leži mrtev. Vrv nad njim se je utrgala in ti si jo narezal s sekiro. Sosed te je videl, kako si se splazil v skladišče. Pred ženo si grozil, da hočeš to napraviti. Vse mesto ve za to; pravkar so javili na sodišču. Prvi, ki pride zdaj po stopnicah, bo biriti, ki te odpelje pred sodnika.«

Fric Nettenmair se je zrušil; oder je zahrešal pod njim. Starec je prislulnil. Če bi se bednik zgrudil na robu odra, bi strmo glasil v globino in vse bi bilo končano! Vse, kar mora biti, bi bilo izvršeno! Iz bližnjega vrta se je vzdignil v višavo škranček in razpisal svoj veseli trillir preko dreves in hiš. Strečnejši ljudje so poslušali pesem iz daljave; delavci so odložili lopate, otroci biče in volke in iskali z očmi, uprtimi v nebo, plavajočo, pojočo piko in so s pridržano sapo prisluškovali navzgor. Stari gospod Nettenmair ni slišal bližnjega škrančka; tudi on je pridrževal sapo, toda prisluškoval je navzdol, ne navzgor. In to, kar je hotel slišati on, ni bilo nič takega, kar bi zvenelo kot škrančkova pesem. Bil je ropot na strehi pod njim, zlomljen krik strahu. Prisluškoval je najprej poln upanja, nato ves v strahu. Nič ne čuti od spodaj. Pred njim na deskah odra nekdo težko diha in hrope. Čuje: slučaj, ki bi ga bil lahko prehitel in mu s tem usmiljeno pomagal, tega ni storil. Storit mora on, kajti storjenje mora biti. Drugače bodo kazali ljudje s prsti na otroke: To so tisti, katerih oče je ubil svojega brata in je umrl na morišču ali v ječi. In ko bo že zdavnaj

pozabljeno, naj se samo pokažejo, pa bo zopet oživel; zopet bodo ljudje kazali nanje s prsti in se z grozo odvrčali od njih. Zaupanje, ki ga človek podeduje po starših je glavica, s katero začne. Mora mu biti izkazano, še preden si ga je lahko zaslužil, da se s tem nauči, zaupanje zaslužiti. Kdo bo izkazoval zaupanje njim, ki hodijo po svetu zaznamovani s sramoto svojega očeta? Kako naj se nauče zaslužiti zaupanje? Sredi med ljudmi, od ljudi izobčeni, mar ne bodo prisiljeni postati to, kar je bil njih oče? In njegovo lastno, dolgo življenje, polno truda, da bi pridobil in očeval čast, bo nazaj omadeževano s sinovo sramoto. Pravi, da jabolko ne pade daleč od drevesa, in oče, ki je imel takega sina, ni mogel biti poštenjak! — Vedno bolj žgoče je gorla rdečica na upadlih licih; udrte prsi so se sopihajoč vzdignile. Nehote je napravil grozečo kretajočo roko. Fric je slutil njen pomen in se je hotel vzdigniti in bi se bil zopet zgrudil, če se ne bi bil oprl na obe roki. Tako je ležal na rokah in kolenih pred starcem, ko je v strahu zavpil: »Kaj hočeš, oče? Kaj nameravaš?«

»Hočem videti,« je odvrnil starec s sikajočim šepetom, »ali moram jaz storiti ali boš ti storil, kar mora biti storjeno. Storjeno pa mora biti. Še nihče ne ve ničesar; kar bi lahko dovedlo do preiskave pred sodišče, razen mene, tvoje žene in Valentina. Zase lahko jamčim, ne pa zanju, da ne izdada, kar vesta. Če sedaj padeš z odra, tako da ljudje lahko mislijo, da si se ponesrečil, velja ljudem za poštenega mrliča, tako poštenega kakor vojak, ki je padel na bojišču. Ti nisi vreden take smrti, izgubljenec. Tebe bi naj rabelj odvel na morišče, malopridnež, ki si umoril brata in si hotel zastrupiti bodoče življenje nedolžnih otrok in vse moje dosedanje življenje, ki je bilo polno časti. Dovolj

NOVE knjige

THOMAS WALSH: MORA NA MANHATTANU

Leta 1950 je prejel pisatelj Thomas Walsh za kriminalni roman »Mora na Manhattanu« ameriško nagrado E. A. Poe. To nagrado podeljuje vsako leto za najboljši kriminalni roman. Zdaj smo dobili ta roman v slovenskem prevodu pri založbi Ljudske knjige.

Navadno mislimo, da gre pri kriminalnem romanu le za število mrtvih, za dognano ropanje in ubijanje, za več ali manj sadiščno in bedasto pisanje, ki ne zasluži, da bi mu posvečali večjo pozornost. Temu je krivo dejstvo, da imamo v tej vrsti res precejšnjo poplavo nesolidnosti in krvočnosti, da avtorji tovrstnih romanov precej neodgovorno izrabljajo in vzbujajo razne nižje nagone bralcev. Teh bralcev pa je precej, to si vsekakor moramo priznati, najdemo jih med mladino in med odraslimi, med intelektualci in fizičnimi delavci. In vendar ni bila neodgovorna trditve, da kriminalni roman sploh ni potreben.

Prijetno presenečenje je zato prav Walshew roman »Mora na Manhattanu«. Ne moremo mu pritakniti nobene negativne lastnosti, ki smo jih našli kot pogoste spremljevalke kriminalnih romanov. Nasprotno, je zgleden primer poglobljenega psihološkega pisanja, ki ne izgublja zato na napetosti in privlačnosti. Torej je upati, da bo zadovoljil bolj in manj zahtevnega bralca, takega, ki ima do literature večje zahteve in takega, ki še neosveščen išče le napeto zgodbo.

sramote si prinesel svojim ljudem, ne smeš jim prinesiti še več sramote. O meni ne bodo govorili, da je moj sin, in ne o mojih vnukih, da je njihov oče umrl na morišču ali v ječi. Izmolil boš sedaj očenaš, če še znaš moliti. Nato se boš obrnil, kakor da hočeš zopet iti k svojemu delu, in boš stopil z desno nogo mimo odra. Če porečem, da te je groza bratove nesreče napravila omotičnega: meni bodo to verjeli sodišče in ljudje. To prinese življenje, ki je bilo drugačno kot tvoje. Če ne napraviš tega prostovoljno, bom s teboj strmoljavil še jaz in boš še mene imel na vesti. Ljudje vedo, da imam nekaj na očeh; spotaknil sem se in sem se hotel oprijeti tebe, pa sem te potegnil s seboj. Moje življenje je po tem, kar sem danes izvedel, končano in brez vrednosti; jaz sem pri kraju, toda otroka šele začneta. In na otrocih ne sme ležati nobena sramota, tako zares, kakor se jaz imenujem Nettenmair. Zdaj razmisli, kako naj bo. Štel bom petnajst nihajev pri nihalu tamle.«

THOMAS WALSH:

Točno ob dvanaajstih

(Odlomek iz kriminalnega romana MORA NA MANHATTANU. Izdala Ljudska knjiga Prešernove družbe. Prevedel M. Napast, opremil Stan. Mikec)

V stražarnici osrednje manhattanske postaje je bil kapetan Rousseau pravkar ponudil gospodu Murchisonu konjak; Donnelly mu je ponudil stol, a Calhoun, ki je še vedno težko in razburjeno dihal, se je obrisal z rokavom svojega plašča po čelu. Pravkar so se bili vrnili gor iz spodnjega nadstropja, a nihče razen očeta ni vedel, kaj so bila nadrobno prinesla pogajanja med telefonskim pogovorom.

Donnellyjeve ostre temne oči niso ničesar izdajale o njegovem velikem obupu in nemoči. Sklonil se je nad mizo in mirno kot po navadi predlagal gospodu Murchisonu:

»Vzemite si časa. Ni vzroka za prenapetost. Predvsem pa spijte svoj konjak. Takoj vam pa lahko povem, da telefonskega poziva nismo mogli zaslediti. Calhoun je to poskušal. Preden pa je bil tako daleč...«

»Vem. Mislim, da se je tega tudi bal,« je rekel Murchison. Sedaj je ustvarjal mirnejši in zbranejši vtis, je dognal Calhoun, kakor pa poprej pri informacijski pisarni; še vedno je bil blede, ali oči so bile trše, v njih je bilo več življenja, a okrog ust je bila poteza velike odločnosti. »Dejal je, če hočem o Tonyju kaj zvedeti, naj poslušam in ne poskušam zadeve zavlačevati. In tako sem pač poslušal.« Bolestno se je nasmehnil.

Nolan je polglasno zamrmral nekaj besedi. Calhoun je uprl roke v boke, stisnil zobe in pogledal Donnellyja.

»Koliko zahteva?« je vprašal Donnelly.

»Kot po navadi.« Očetov nasmešek je bil nekolikokrat prisiljen. »Petdeset tisoč dolarjev.« Kupo s konjakom je postavil spet na mizo in pogledal Donnellyja v oči. »No, nič ne de. Denar pri tem ne igra vloge. To sem rekel že takoj spočetka.«

»Tako je zmeraj,« je odvrnil Donnelly. »V teh zadevah stoji vedno življenje nasproti denarju. In pri tem denar ne igra vloge. Se je domenil z vami?«

»Da. Tam zunaj.« Z glavo je pomignil proti oknu, s katerega je bilo moč videti glavno dvorano. »Spodaj pri informacijski pisarni.«

Calhoun je nehote naglo vzdig-

ZANE GREY:

Na dan prvega oktobra

(Odlomek iz povesti SKRIVNOSTNI JEZDEC. Knjigo je izdala založba Mladinska knjiga v Ljubljani v prevodu Pavla Holečka in z ilustracijami Nikolaja Omerse)

Prvi oktober je bil praznik na White Slides, krasen jesenski dan; sonce je zlatimi in jantarjastimi žarki zalivalo s travo porasla pobočja in na daljnem obzorju so se pošastno dvigale škrlatne gorske verige.

Wade se je pravkar vrnil iz koč Wilsona Moora in v usseh so mu še zvenele muke in strahu polne besede pohabljenega kavboja.

Fox je počastil svojega gospodarja z nenavadno razboritimi pogledom. Ta dan ni šel nihče preganjat gorskih levov ali loviti losov. Pripravljalo se je nekaj izredno važnega in Fox, ki je imel pri hiši neke posebne pravice, se je kajpada za stvar živo zanimal.

Tik pred poldnem se je na dvorišču pred farmarsko hišo ustavil vozček s parom spotenih konj. Na njem so razen vodnika sedeli dve ženski, ki jih je Bellounds pozdravil kot sorodnici, in tu, bled možiki, ki ga je temna oblika izdajala za duhovnika.

»Kar noter, dragi gostje!« jih je pozdravil Bellounds pristržno razburjen. Wade je moral vozniku pokazati, kam naj odvede oba konja. Bilo je res čudno, da se ni pokazal niti en kavboj; to je bilo očividno zanemarjanje dolžnosti, ki jo je bil farmar tudi že opazil. Wade bi mu bil lahko povedal, kje so bili.

Vrata velike dnevene sobe so bila odprta in iz nje se je oglašal vesel smeh in živahen razgovor. Wade se

je bil vrnil na svoj običajni sedež na enem koncu verande; zdaj je poslušal veseli hrup, a bistre oči so mu neprenehoma oprezovale po stezi, ki je držala h kavbojskim kočam. Res, kako je moral biti zaverovan, da ni slišal Kolumbinega koraka za seboj!

»Dobro jutro, Ben,« je rekla.

Wade se je naglo obrnil, kot da bi ga bila zasukala neka notranja sila. »Dobro jutro, dekletce! Kako ste lepi danes na dan prvega oktobra — čisto taki kot cvetlica, ki so vam po njej dali ime.«

»Priatelj!« je prvi oktober — moj poročni dan! — je zamrmrala Kolumbina.

Wade ji je bral na obrazu, kako hrabro je vdana v svojo usodo, in kar pretreslo ga je. Res da upanje v njenem srcu še ni popolnoma ugasnilo; ali kljub temu se je pripravila na trenutke, ki ji naj uniči vse lepe sanje in vsa ljubezen.

»Bil bi že prej prišel k vam, pa sem imel opravke pri Wilsu; moral sem mu pojasniti, da bo preteklo še precej časa, preden vam bom lahko čestitali,« je odgovoril Wade s svojim tihim, mehkim glasom.

»Oh,« je zašepetala Kolumbina. »Ne vem, če me ne boste spravili ob pamet.«

Na verandi so se zaslišali težki farmarjevi koraki, kot da bi bili poslednji koraki usode v Wadovi preošči fantaziji.

»Hej, dekletce, tu si,« je rekel vesele. »Kje je pa fant?«

»Očka — nisem — nisem videla Jacka — odkar smo pozajtrkovali.«

»Malo zanikrni je celo na svoj poročni dan,« je dejal farmar. Njegova radost in dobrodušna pozabljenost nista bili nič manjši kot njegovo srce in nista poznali meja. »Wade, ali ste ga morda vi kaj videli?«

»Ne — nisem ga videl,« je odgovoril lovec zateglo. — »Ali — zdaj — zdaj ga vidim.«

Wade je pokazal na postavo, ki se je opotekaje gugala od kavbojskih koč proti hiši.

Stari Bellounds je pomoli sivo glavo naprej kot orel, ki navajlja na svoj plen. »Kaj pa je to, za hudiča?« je zamrmral ves zbehan, ko je videl, da se mu sin bliža s čudnimi, negotovimi koraki. »Wade, kaj se mu je pa zgodilo?«

Wade mu ni odgovoril. Čutil je, kako je Kolumbina majhna, mrzla roka v njegovi trepetalici, in je razumel njeno plaho začudenje.

Farmar je zdajci odskočil.

»Zaboga — pijan je!« je zajčal in kar slabost ga je obšla.

Potem so se na verandi pojavili, veselo se smeječi, duhovnik in obe povabljeni sorodnici. Toda kot da bi bil odrezal je družba onemela, ko je zdajci stari Bellounds zakričal: »Dekle — pojdi — v hišo!«

Ali Kolumbina se ni premaknila z mesta in Wade je čutil, kako je drhtela po vsem telesu, ko se je nanj naslonila.

Zenin se je bližal. Res, bil je pijan — toda ne veselo kot človek, ki slavi srečen dogodek v svojem življenju, ampak mrko, žalostno, ostudno pijan.

Stari Bellounds je skočil z verande. Sivi lasje so se mu naježili kot griva na levji glavi in njegovi koraki so bili ko koraki pravilnega velikan. Postavil se je pred sina, zavijel mogočno pest in ga usekal po zabuhlem, rdečem obrazu. Jack se je, ko od strele zadet, zvrnil na tla.

»Kar tu leži, prokleti paglavec!« je zarjul in je bil v svoji razjarjenosti kar strašen. »Delaš mi sramoto — in ponižuješ deklico, ki mi je bila hčerka!... Tele ure ti svoj živ dan ne bom pozabil!«

OBZORNIK 1958 — ŠT. 9

Iz vsebine:

Zvone Kržišnik: Bela magistrala, Tomo Brejč: Pomenek med malim in velikim mozem, Milan Ogrin: Irak, dežela treh rek; Partizanska pesem Indonezijcev, Elias Venes: Noč v Asklepijonu, Jules Supervile: V obrednici bogov; Nova odkritja v Grčiji, Marjan Tavčar: Grki, Drago Gervais: Nova gradnja, Peter Abrahams: Crnce, Vitko Musek: Zapiski o angleškem filmu, Arkadij Averčenko: Molčečez, Dr. Stane Mikul: Bitka pri Bouvinesu leta 1214 — Vojak št. 25.490, Richard Armour: Z Evropa se je začelo; Kako Angleži sodeljo Francoze; Od Popejkega oslavljenega mleka do moderne hormone kreme; Marlen Haushofer: Zena, ki je sanjala zanimive sanje; Občevanje z odraslimi; Kratke zanimivosti; Domače živali; Veža — vizitka stanovanja; Predal za lepota; Elektnika — naša gospodinja pomočnica.

NAŠA SODOBNOST, št. 10

Iz vsebine:

Stane Mikul: Silkar France Pavlovčec; Kajetan Kovič: Pesmi, Vladimir Kavčič: Iz gozda se razlega krik III, Pavle Zidar: Pesmi, Marek Hlasko: Zanka II.

ANKETA O SODOBNI SLOVENSKI PROZI — Vladimir Kralj: Misli ob robu sodobne slovenske proze, Bojan Stih: Utrinki od knjižni polci, Marjan Brezovar: Nekaj nevezanih improvizacij; MED KNJIGAMI — Mitja Mejak: Nove pesniške zbirke; SRECANJA — Janez Gradišnik: Jezni mladeniči I; RAZGLEDI — Adam Schaff: Filozofski aspekt procesa razumevanja II; POLEMKA — Branko Rudolf: Eufka, reportaža in umetnost, ZAPISKI — Lavo Čermelj: Kulturne ustanove v sodobnem Trstu.

OB BLIŽNJIH SLOVESNOSTIH V PIVKI

Uničenje 97. nemškega korpusa pri Ilirski Bistrici

Tovariši, počastite grobove borcev enot IV. armije, VII. in IX. korpusa. To so šli v strnjene vrste skupnemu cilju naproti. Tu so ob zori osvobodjenja izpod tuje jarma darovali svoja življenja za našo prostost, kraška tla napojili s svojo srčno krvjo. Stotera jim hvala!

(Napis na kamnu pri novi grobnici v Pivki)

Prof. Kramar je v 37. št. SJ lepo prikazal boje, ki so potekali zadnje dni aprila vse do osvoboditve Trsta. Slika bo še popolnejša, če orišemo tudi zadnje najhujše boje pri Ilirski Bistrici, ko se je hotel 97. nemški korpus po vsi sili prebiti v Trst. Hoteli so se za vsako ceno dati zahodnim silam ne pa naši IV. armadi, ki jih je neposredno obkolila.

Poslednji boji 97. korpusa okoli Ilirske Bistrice so bili najhujši po 3. maju, ko so Nemci zapustili Reko. V svojem sestavu je korpus imel 188. divizijo, 237. divizijo, 1047. polk, 499. bataljon, 2. bataljon 901. polka in še druge enote, ki so jih potegnili iz Istre. Vsega moštva je bilo za tri divizije — do 20.000 ljudi — s komandantom korpusa Kneblerjem na čelu.

97. korpus se je v Reki skrajno trdovratno branil in vse do 29. aprila celo izvajal ofenzivne sunke. V nemškem obrambnem razporedu je imel važno nalogo, da brani in zapre pot do Trsta v tako imenovani obrambni liniji »Ingrid«. General-polkovnik Lehr, komandant skupine armad E pri nas, je zahteval od 97. korpusa, da mora vztrajati za vsako ceno in tako zaščititi skupaj z drugimi enotami vse dostope v Alpe in Italijo. Komandant korpusa je po 30. aprilu zaprosil, naj mu dovolijo umik, a je dobil odgovor, da mora vztrajati na stari italijanski meji.

Dogodki so Nemce prehiteli. IV. armada je obšla z delom svojih enot Reko in že 1. maja osvobodila Trst. Tako je tudi obramba Trsta pri Reki postala nesmiselna. Lehr je 1. maja dovolil Kneblerju umik proti Trstu. 2. maja so Nemci zaminirali in pognali v zrak reško пристanišče. 3. maja pa so začeli umik v smeri Klana Šapjane. Največjo težo umika je pri Nemcih nosila 188. divizija, ki je šla na čelu. Na naši strani je doživela najhujši pritisk 26. dalmatinska udarna divizija, ki se je morala umakniti do Ilirske Bistrice. Nemci so se umikali v obliki »giblivega ježa« z obrambnimi bodicami na vse

PREKLIC

Preključujem, kar sem neresnično govorila o Jožetu Vebru iz Studena 54 ter se mu zahvaljujem za odstop od tožbe.

Sirca Lea, Strmica 10

„Dali so življenja, da mi živimo“

V nedeljo popoldne se je v Pridvoru zbrala večja množica domačinov, da ob svojem krajevnem prazniku počasti spomin 21-ih, leta 1943 zveržinski pobitih domačinov. Ob tej priložnosti je krajevni odbor ZB odkril spomenik na skupnem grobišču borcev in talcev na tamkajšnjem pokopališču. Odkritju spomenika, na katerem je zlatimi črkami vklešan stavek »Dali so življenja, da mi živimo«, in je zgrajen iz domačega kamna, na njem pa je pripeta partizanska puška, so prisostvovali med drugim tudi predsednik okrajnega odbora Zveze borcev Tone Ukmar in predstavniki krajevnih oblasti. Prof. Srečko Vilhar je ob tej priložnosti govoril o velikem krvnem davku, ki ga je ta majhna istrska vasica dala za svobodo našega ljudstva.

Po kratki komemoraciji je odigrala godba na pihala DPD Svoboda iz Zadvara pri Ljubljani žalne koračnice, šolski otroci so recitali, četa JLA pa je oddala častno salvo. Na grobu partizan-

strani. Še isti dan so Nemci zasedli Rupo in Šapjane in prišli do Ilirske Bistrice. Vse njihove sile so se zbrale na črti Ilirska Bistrica—Podgrad—Lipa.

Ko je naš armadni štab zaslu-til sovražnikovo namero, da se prebije iz obkrožitve, je poslal na pomoč še 43. divizijo, ki je zaprla smer Podgrad—Trst, in 8. banjinsko divizijo, ki je zaprla severni del v smer Knežak—Pivka. Do takrat so bile za obkrožitve in uničenje 97. korpusa določene 13. divizija, 19. divizija, 26. divizija in 2. brigada 9. divizije. Izpostavljeno komandno mesto IV. armade so prenesli v St. Peter na Krasu — danes Pivko — in sicer v poslopje, kjer je sedaj direkcija tovarne Javor. Od tod so nato do 7. maja vodili vse operacije za uničenje 97. korpusa.

4. maja je Nemcem uspelo za-bit klín do Prema, drugod niso uspeli zavzeti nobenega terena.

5. maja so predrlí obroč okrog Ilirske Bistrice in zavzeli višine nad njo. Na serpentinah proti Šembijah je nastal pravi pekel, ker so se Nemci zagrizeno poskušali prebiti v smer Pivke. Izčrpano 26. dalmatinsko divizijo je zamenjal s VII. in VIII. divizijo naš IV. korpus, tako da se je obroč okrog Nemcev popolnoma sklenil.

6. maja so Nemci poskusili prodor severno od Ilirske Bistrice, a jim ni uspelo. Uro za uro so izgubljali teren in njihovo ozemlje je postalo tako ozko, da se je na njem že križal ogenj naše artilerije. Komandant je sprevidel, da mora pričeti pregovore za premirje in popolno predajo. Njegove enote so bile fizično in moralno popolnoma izčrpane.

Pogajanja so potekala med 6. in 7. majem 1945, protokol o popolni predaji pa so podpisali v Zagorju, kjer je bil takrat štab IV. korpusa. Podpisali so ga 7. maja ob 6.04. Do opoldne so prenehale vse sovražnosti, ko so tudi zadnje nemške enote zvedele za kapitulacijo. Poleg velikega

vojnega plena v materialu so takrat zajeli okoli 16.000 Nemcev, med njimi precej višjih oficirjev s komandantom Kneblerjem vred. Zadnji nemški okupatorji na Primorskem so se predali.

Tudi naše izgube so bile precejšnje. VII., VIII., XXVI., XXIX. in XIII. divizija so imele okrog 200 mrtvih v teh zaključnih bojih. Všteti niso tisti, ki so padli na južnem in zahodnem delu obroča. Tretjina padlih počiva v novi pivški grobnici — dostojnem spomeniku njihovim žrtvi in krvavim bojem pri Ilirski Bistrici. Pivški odbor ZB se bo 19. oktobra zelo lepo oddolžil njihovem spominu.

ODPRTA JE NOVA CESTA NA SLAVNIK

v veselje planincem in gozdarjem

Preteklo nedeljo je bila na slovesen način odprta novo zgrajena cesta na Slavnik. Kljub nezanesljivemu vremenu se je zbralo na lepo okrašenem prostoru ob občinski upravni zgradbi v Hrpe-ljah več sto ljudi, ki so prisostvovali slavnostni otvoritvi ceste, med njimi tudi podpredsednik Izvršnega sveta Ljudske skupščine Slovenije dr. Jože Vilfan, sekretar republiškega sekretariata za promet Julij Beltram, predsednik okrajnega ljudskega odbora Koper Albin Dujc, predsednik občine Hrpelje Anton Ovčarič ter predstavniki gozdarskih oblastvenih organov, planinskega društva iz Kopra in drugi. Navzoč je bil tudi Ostoj Tuma, sin pokojnega dr. Henrika Tume, našega velikega in zaslužnega alpinista, po katerem je imenovana lani odprta planinska koča na Slavniku.

O pomenu in namenu nove gorske ceste je govoril predsednik Planinskega društva Koper tov. Senica. V imenu občine Hrpelje pa je cesto prevzel v varstvo in negovanje predsednik občine An-

Med številnimi domačini je bilo videti med otvoritveno slovesnostjo tudi goste iz Kopra in Ljubljane, ki so se nato prav tako popeljali po novi cesti na Slavnik

ton Ovčarič, ki je s primernim nagovorom in zahvalo graditeljem izročil novo cesto turističnemu in gospodarskemu prometu. Na programu otvoritvene svečanosti je bila tudi krstna izvedba skladbe »Slavnik«, ki jo je uglasbil in zanjo besedilo napisal dr. France Rapotec. Moški zbor hrpeljske »Svobode« je pod taktirko skladatelja samega pesem lepo odpel. Igrala je godba na pihala iz Ocizle.

Učenka drugega razreda osnovne šole Vlasta Počkajeva pa je zaključila slavnostno otvoritev s tole pesmico, ki jo je zložil Jaša Zvan:

Na Slavnik!
Kam se pride po tej cesti,
beli kot srebrni trak?
Mar k začarani nevesti
vodi njen kamniti tlak?
V zelene naše gaje
cesta nova, glej, se vije.
Sončno obsijana vsa je,
ko da zlate žarke pije.
Tam na koncu v daljavi
Slavnik jo ponosni čaka.
Tam na svobodni višavi
dom je gorskega očaka.
Vsi, ki ljubimo planine,
zdaj na Slavnik pohitimo,
pesem v slavo domovine
naj pove, da srečni v njej
živimo.

PADNA

Letošnja velika suša je močno prizadela tudi Padno. Njihov od-bornik se je z njimi vred zavze-mal za ojačanje sedanjega vodo-voda s priključitvijo novega iz-vira. S tem bi bil rešen problem vode na najcenejši način. Vaščani so tudi sami pripravljeni prispe-vati z delom.

Pivčani se vneto pripravljajo

Identificiranih okrog četrte borcev v novi grobnici

Poizvedovanja občinskega odbora ZB, da bi ugotovili, kdo so padli borci in katerim enotam pripadajo, so rodila delen uspeh. S pomočjo Vojno-historičnega inštituta v Beogradu so od 67 pokopanih borcev našli imena 15 borcev. 13 padlih pripada 8. banjinski diviziji, 2 pa 29. hercegovski. Zal več kot ime, letnico rojstva ter kraj in dan smrti niso ugotovili.

Za sedaj je točno ugotovljeno, katerim divizijam so pripadali padli borci: VII. kordunaški, VII. banjinski, XX. dalmatinski, XXVI. dalmatinski, XXIX. hercegovski in XIII. diviziji. Teh 6 divizij je imelo nad 230 mrtvih pri osvoboditvi Postojne, Pivke, Knežaka in zlasti pri likvidaciji 97. nemškega korpusa pri Ilirski Bistrici od 3. do 7. maja 1945. Komaj polovica od teh ima označbe, kje so pokopani. Njihovo največje pokopališče je v Pivki, žal pa so borci poimensko tri četrtine neugotovljivi.

Ugotovljena imena so: Alibasič Hasib (1901), Boca Djuro (1909), Bunjavac Manojlo (1925), Barjaktarevič Meho (1923), Begič Ahmed (1925), Jugović Ivan (1923), Karčić Franjo (1914), Lisič Miloš (1921), Ljubijanski Sahib (1928), Oras Manojlo (1924), Omeagić Ahmet (1926), Prcanović Sahib (1923), Rahab Djuro (1912), iz 29. hercegovskega pa: Bošković (Nikole) Radojko r. 1927 v Mrkonjiču — Ljubinje ter Pudar (Dušana) Milan iz Trejebnja — Stolac.

Priprave za 19. oktober dobro in hitro napredujejo. Park in okolica bosta kmalu popolnoma

urejena, spomenik izpred občine prenesen na novo mesto. Postavili so klopi, uredili ves hrib, kjer je grobnica. Na proslavo je odbor ZB povabil oficirje in komandante 6 divizij, ki so se borile na Pivki, in številne druge goste.

Program slovesnosti predvideva žalno akademijo v soboto združeno z mimohodom pred padlimi borci, katerih ostanke bodo že na večer pred praznikom položili na katafalk v sindikalni dvorani Javora. Grobnica bo lepo osvetljena, pri njej pa zažgan kres in bengalični ogenj. Društva, delovni kolektivi, množične organizacije in drugi bodo položili vence v sindikalno dvorano.

V nedeljo zutraj bo do 9. ure mimohod, nato pa ureditev spre-voda z venci, posmrtnimi ostanki pokojnih borcev na lafetah, ki jih bo dala JNA, godbo in udeleženci slovesnosti. Ob 10 bodo položili pokojne borce v novo grobnico; govoril bo eden izmed komandantov, katerih divizije so se bo-rile na Pivki — zelo verjetno Bogdan Pecotić, kontraadmiral JVM, drugi govornik pa bo ver-jetno sekretar ZKS kopskega okraja Albert Jakopič-Kajtimir. Sodelovala bo godba na pihala JLA iz Postojne, recitatorji in Invalidski pevski zbor pod vodstvom Radovana Gobca iz Ljubljane. Popoldne bo še koncert istega zbora v pivški kino dvo-rani.

Zadovoljivo potekajo tudi pri-prave za okrasitev Pivke, vendar pa bo treba okrog tega še veliko dela.

S. M.

Prizor z nedeljskega slavlja v Sv. Antonu pri Kopru (Pridvor)

AKTUALNI PROBLEMI

Kdo je odgovoren za šolske mlečne kuhinje?

V zadnjih dveh letih je bilo že mnogo napisanega o šolskih mlečnih kuhinjah. Šolske kuhinje so upravičile nujnost in potrebo obstoja. Zdrav podmladek in dober uspeh v šoli omogoči s sistematskim delom prav šolska kuhinja. Prav tako šolska kuhinja pomaga zaposlenim materam, ker omogoči dober in po hranljivosti zadosten obrok otrokom, ki posejajo šolo, posebno onim, ki so oddaljeni. V našem okraju je delovalo v šolskem letu 1957/58 142 šolskih mlečnih kuhinj, v katerih se je hranilo 14.021 učencev in vajencev.

Pomanjkljivosti in težav pri organiziranju mlečnih kuhinj je bilo veliko. Veliko pa tudi po- žrtvovalnega dela posameznih prostovoljnih delavcev in organiza- cij. Tako je na Pivki vsa skrb za šolske mlečne kuhinje na orga- nizaciji Rdečega križa, isto je v nekaterih ostalih občinah. V obči- ni Sežana pa je odgovornost za poslovanje šolskih mlečnih kuhinj na Svetu za šolstvo oz. na šolskih odborih. Uspeh je očiten.

Težave so s finančnimi sredstvi. Pravilno je, da se kuhinje samo- stojno finansirajo, da za šolske malice prispevajo starši, vendar je potrebno, da občinski ljudski odbori nosijo del stroškov, in si- cer za opremo, za režijske stroške v šolskih mlečnih kuhinjah, kjer je manj učencev in prispevek za malico siromašnim učencem.

Glavna ovira za redno poslo- vanje šolskih mlečnih kuhinj je neurejeno in neenotno upravno- administrativno poslovanje. Šol- ske mlečne kuhinje ne smejo biti odvisne samo od dobre volje in požrtvovalnosti posameznikov ali organizacij. Potrebna so enotna pravila in enotna administrativna ureditev za vse šolske kuhinje.

Na vseh merodajnih forumih v okrajnem merilu, Svetu za social- no varstvo, Svetu za šolstvo, organizaciji RK, Zvezi ženskih društev in na Zavodu za pospe- ševanje gospodinjstva so raz- pravljali in sprejeli predloge, da bodi upravni organ mlečne in šolske kuhinje šolski odbor, odredbodajalec pa šolski upravi- telj, ki odgovarja za celotno vpra- šanje kuhinje. Ako je kuhinja izven šolskega posloja in se v njej hrani večje število učencev iz raznih šol, pa naj bo upravni organ poseben upravni odbor, ki ga imenuje občinski ljudski odbor, odredbodajalec pa oseba, ki jo določi upravni odbor.

Pri okrajnem in pri občinskih ljudskih odborih naj odgovarjajo sveti za šolstvo.

Za razdeljevanje hrane za šol- ski program, t. j. za šolske in šolske mlečne kuhinje, pa naj bodo imenovani posebni koordi- nacijski odbori pri okrajnem od- boru RK in pri občinskih odborih Rdečega križa. V teh koordina-

cijskih odborih naj bi bile raz- deljene naloge tako, da bi zastop- nik Rdečega križa odgovarjal za blagovno in finančno poslovanje, zastopnik za šolstvo bi odgovar- jal po upravni liniji, zastopnik socialnega varstva pa za eviden- co otrok, ki so potrebni brezpla- ne malice oziroma za katere bi prispevek za malico plačevalo so- cialno skrbstvo. Za pravilno in pestro pripravo malic in hrane bi skrbel zastopnik Zavoda za po- speševanje gospodinjstva ali dru- štva žena.

Predračun stroškov za šolske in šolske mlečne kuhinje je naloga šolskega upravitelja, ki naj o tem razpravlja na seji šolskega odbo- ra, kjer naj določijo tudi višino prispevka staršev. V predračunu naj upoštevajo dohodke iz hrane, ki jo deli Rdeči križ, prispevke staršev oz. občinskega ljudskega odbora za socialno šibke otroke, dotacijo občinskega ljudskega od- bora, sveta za šolstvo za režij- ske stroške v kuhinjah z majh- nim številom učencev, eventualna darila raznih organizacij in usta- nov in dohodke s šolskega vrta. Prav tako naj upoštevajo med izdatki plačilo stroškov za prevoz hrane, ki jo deli Rdeči križ, stro- ške za nabavo dodatne hrane, za kurjavo, razsvetljavo, vodarino, osebne izdatke za kuharico, admi- nistrativne stroške in stroške za morebitno nabavo ali dopolnitev opreme in inventarja.

Občinski sveti za šolstvo so dolžni skrbeti za posebne dota- cije onim šolskim kuhinjam, ki izkažejo, da dotacijo potrebujejo. Občinski sveti za socialno skr- bstvo pa so dolžni poskrbeti za kritje prispevka za malico siro- mašnim otrokom.

Za šolsko leto 1958/59 smo že prejeli od inozemske pomoči za prve štiri mesece približno 216 tisoč kilogramov mleka, moke in

sira v približni skupni vrednosti 50.000.000 din. V skladu za zdrav- stveno preventivo pri okrajnem Zavodu za socialno zavarovanje je nekaj finančnih sredstev za nujno opremo šolskih kuhinj. Iz tega je razvidno, da finančno vprašanje ne predstavlja nobenih težav. Se vedno je glavno vpra- šanje le, kdo naj vodi te kuhinje v pravem in administrativnem pogledu. Menimo, da bi se vpra- šanje šolskih in šolskih mlečnih kuhinj dobro uredilo le z uved- bo družbenega upravljanja.

Šolski odbori, kot izvoljeni družbeni organi za upravljanje, šol, bi najbolje in najlažje vodili delovanje in gospodarjenje v šol- skih mlečnih kuhinjah. Praktično pomoč bi imeli v sodelovanju ro- diteljev, ker so ti zainteresirani, da dobijo njihovi otroci primerne in izdatne malice. Ko v »Tednu otroka« postavljajo po občini programe za reševanje raznih problemov v zvezi z otroki, naj bi ne pozabili dokončno rešiti vprašanja upravno-administrativ- nega vodstva šolskih in šolskih mlečnih kuhinj.

F. S.

Bluza »alla kasak« je praktično vsakdanje oblačilo.

OB TEDNU OTROKA 1958

Pomoč družini v izobrazbi in vzgoji otrok

Iz referata predsednice Sveta društev za skrb za otroke in mladino Jugoslavije tovarišice Branke Savić

(Nadaljevanje in konec)

Svet društev za skrb za otroke in mladino Jugoslavije je pred- lagal društvom, naj se v stano- vanjskih skupnostih zavzemajo za uresničenje minimalnega pro- grama ustanavljanja ustanov ter dela z otroki in roditelji. Ta mi- nimalni program določa:

1. odpreti osnovne ustanove za otroke, in sicer:

a) otroški vrt — z enim ali več prostori ter čajno ali mlečno kuhinjo, v katerem bi se zbirali majhni in otroci predšolske dobe več ur ali ves čas, dokler so ma- tere v službi, in kjer bi jim bil zagotovljen en ali več obrokov skladno z zahtevami staršev. Od števila otrok in časa bivanja bo odvisno tudi število potrebnega osebja;

b) pionirski dom z dvema ali več prostori, kjer se bodo zbrali otroci šolske starosti, z majhno knjižnico ali delavnico, v katerih bodo delali tudi izkušeni druž- beni delavci in strokovnjaki or- ganizacij, kakor so: taborniki, Ljudska tehnika, Rdeči križ, Par- tizan in drugi, ki imajo smisel za delo z otroki;

c) igrišča za otroke, opremlje- na z elementi za konstruktivno igranje in svobodno uveljavljanje (razne gradbene potrebščine, deli strojev, fizikalni rekviziti, im- provizirana gledališča itd.). Tudi v teh ustanovah je treba v inte- resu značaja vzgojnega dela za- poseliti honorarne in prostovoljne družbene delavce;

č) fizikalni tereni za otroke in mladino za sistematično delo na področju fizikulture, kjer bo-

do delale predvsem organizacije Partizana.

Vse te ustanove je moč kombi- nirati v eno ustanovo z raznimi oddelki. V vzdrževanju teh usta- nov morajo sodelovati starši in drugi državljani.

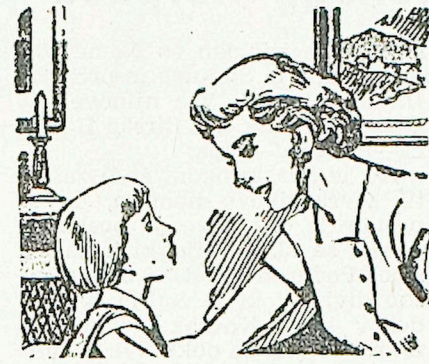
2. družbene organizacije naj organizirajo delo za razširitev ze- lenih površin, parkov in prosto- rov za otroke v okviru parkov, kakor tudi ureditev in razširitev (združitve) dvorišč za otroška igrišča, zagotove naj prostore (so) v hišah in poskrbe, da bo- do terase proste. V večjih stano- vanjskih skupnostih ali blokih stanovanjskih hiš je treba po- skrbeti, da se bodo otroci zbirali pod nadzorstvom strokovnih ter drugih prostovoljnih in honorar- nih sposobnih ljudi. Razen tega je moč organizirati dnevne iz- lete, sprehode in obiske kultur- nih ustanov itd.

3. društva prijateljev mladine naj organizirajo proučevanje in zbiranje podatkov o pogojih živ- ljenja otrok, ki ostanejo sami do- ma, ko so starši v službi.

Tem otrokom je treba zagoto- viti nadzorstvo in ustrezne pro- store. Pri tem je treba misliti na prostore za majhne otroke, za katere je najbolj prikladno dolo- čiti poseben prostor v otroškem vrtu ali v večji sobi v veliki hi- ši pod strokovnim nadzorstvom. Otrokom predšolske dobe je tre- ba zagotoviti prehrano v vrtec in bivanje ves čas, ko so njihovi starši v službi. V pionirskih do- movih ali vrtec je treba pred- vsem zagotoviti bivanje otrok zaposlenih žena.

KOTIČEK ZA STARŠE

Ne tako... ampak tako

Deček: Kajne, mama, kako je naša učiteljica dobra? Tudi lepa je... in zna toliko lepih pripovedk.
Mati: Prav nič mi ni všeč, ti pa si mi že toliko pripovedoval o njej. Le- pa sploh ni, pa še oblači se tako ne- okusno...

Nikoli ne kritizirajte oseb, ki so vašim otrokom prav posebno pri- sru, seveda če niso te osebe posebn- o negativne in nevarne za vašega otroka. Otroci čutijo pravo potrebo, da nekoga obožujejo in to čustvo večkrat izzove ljubeznost staršev.

Mati očetu: Danes sem bila z Mi- klavcem v šoli, da bi spoznala nje- govo učiteljico. Name ni naredila po- sebnega vtisa, toda najin sin jo obo- žuje. Zato pa sem tudi rekla, da mi je zelo všeč in da je verjetno zelo dobra učiteljica.

NOVE REVIE

KNJIGA 58, ŠT. 7-8

Iz vsebine:

Novitete in prikazi: Zakon o knjiž- nicah na obzorju (Bramko Berčič), F. S. Finžgar: Pod svobodnim son- cem, Ivan Tavčar: Zbrano delo VII, Ob šestem letniku Sunjega galeba (Albert Širok), Ivo Andrić: Gospodi- na, Zolt Harsanyi: Galileo Galilei, Zapis o odvečnih knjigah (B. B.) Med nebom in zemljo (G. H.), F. M. Do- stojevski: Izpoved mladega človeka, Thomas More: Utopija, Poljudnoznans- stvene in poučne knjige, Dnevnik Makluho-Maklaja, Theodor Plivier: Moskva, Devetnajst zvezkov v zbirki Kondor (Viktor Konjar), Osmi letnik Slovenske bibliografije: Gregorčič: Človeka nikar.

Članki in eseji: Roma o izseljenih (Kajetan Kovič), F. G. Lorca-Jože Udovič: Kasida o dveh golobih, Sa- nje živijo dalje (C. Zlobec), Samotna jutra (B. B.), Tone Pavček: Pastoral, Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev, Janez Ovsen: San Nikolo, Hirošima (Dušan Savnik), Zapiski o prevajanju, prevodil in prevajalcih (J. D.), F. G. Lorca-Jože Udovič: Pe- tenera umira.

Razgledi: Čimveč knjig v čimkraj- šem času (B. Gerlanc), O povojni mladinski književnosti v BiH (S. J.), Kaj so Francozi najbolj brali v letu 1957 (B.), Največji knjižni katalog na svetu, Knjiga v Vzhodni Nemčiji in drugo (B.), Jules Verne — največ- prevajani francoski pisatelj, Dnevnik Ane Frank, Najbolj uspešna dela ju- goslovanskih pisateljev, Francoska knjižna proizvodnja v letu 1956.

Gotovo ste že sami opazili, da je poudarek letošnje mode na hrbtu. Tak model je tudi naša slika.

nistične načrte novih in starih naselij, moramo upoštevati po- trebe otrok in pustiti dovolj pro- stora, da lahko pozneje zgradimo več takšnih ustanov.

Za delo z otroki potrebujemo precej znanja in spretnosti. Tam, kjer se otroci zbirajo občasno, lahko z njimi delajo prostovoljni ali honorarni delavci. Za delo s šolskimi otroki je treba izbrati zlasti člane Partizana, tabornikov, Zveze ljudske tehnike, ki lahko v stanovanjskih skupnostih organizirajo svoje podmladke. V pomoč tem prostovoljnemu delav- cem naj bodo sistematično delo, seminarji, tečaji in priročna lite- ratura. Glavna opora za stro- kovno delo naj bodo osemletke in komunalne ustanove s stro- kovnim kadrom. Te ustanove naj postanejo nekakšna metodološka središča za delo z otroki.

Različne oblike otroške zašči- te, ki jih poudarjamo kot potreb- ne v stanovanjskih skupnostih, na terenu že imamo: ponekod še- le za začetek, drugod že bolj raz- vite, spet drugod pa jim šele za- stavljamo zahteve. Pričujoči pro- gram otroške zaščite bomo pola- goma uresničevali s sodelovanjem državljanov, predvsem pa tako, da bomo vskladili delo organov samoupravljanja ter družbeno- političnih organizacij, zlasti z njihovo vlogo, da bodo tudi v te namene čimbolj smotno uporabl- jani gnotna sredstva, s katerimi razpolagajo občine in gospodar- ske organizacije ter samoprispe- vki državljanov. Tega in podobnih programov namreč ne bomo ures- ničili z dekretom, kakor tudi stanovanjske skupnosti ne bomo organizirali samo z uveljavlja- njem zakona, marveč bo kot or- gan občine, ki naj pomaga delo- nemu človeku in njegovi družini obravnavati njihove vsakdanje življenjske probleme, zrasla prav z organiziranjem raznih oblik te pomoči, v kateri je zaščita otrok ena najvažnejših nalog.

Model jesenskega plašča

POLLETNI OBČNI ZBOR KMETIJSKE ZADRUGE SENOŽEČE

Temeljite priprave na volitve v zadružni svet

Dasiravno je bilo poročilo upravnega odbora KZ Senožeč za prvo polletje 1953, ki ga je na občnem zboru podal preteklo nedeljo predsednik KZ Anton Sotlar, kar zanimivo, saj iz njega razberemo, da je imela KZ v tem razdobju za 50 milijonov dinarjev prometa in 835 tisoč dinarjev čistega dobička, je bil na tem zboru vendarle dan večji poudarek planu zadruge za leto 1953 in pripravam na prve volitve v zadružni svet. To je tudi povsem razumljivo, saj se je KZ že v prvi polovici letošnjega leta otresla skoraj vse nekmetijske dejavnosti. Obdržala je samo se mesnico, pekarno in žago.

Iz akcijskega plana za leto 1953 je razvidno, da postaja KZ vse bolj organizirana proizvodilca. V stremiljenju za dvigom živinoreje bodo močno zmanjšali površine, namenjene gojitvi žitaric in to v korist krmskih rastlin. To spremembo bodo pa izvedli brez zmanjšanja sedanjih količin pridelanih žit. Gre pač za boljše agrotehnično obdelavo zemlje in za uvajanje novih sort žit ter najboljše in najdonosnejše vrste krompirja. Umetnih gnojil nameravajo uporabiti mnogo več kot doslej in z doseganjem večjih hektarskih donosov bodo tudi prihodnje leto pridelali takšne količine poljedelskih pridelkov, kot jih morajo.

Na Senožskem je živinoreja najbolj donosna panoga kmetijstva. To

pa tembolj, ker gojijo skoraj izključno govedo sivorjave pasme, po kateri je in bo vedno večje povpraševanje. Za izboljšanje živinoreje predvidevajo tudi povečanje količin vseh vrst krme.

Za Dolenjo vasjo bodo v kooperaciji očistili in deloma pognojili 50 ha pašnikov, nad Gabrčami pa 30 ha. Prav tako bodo v prihodnjem letu začeli pripravljati teren za skupne pašnike na Vremščici in nad Gabrčami.

Strojni park KZ je že dokaj po-

SADIMO RANE SORTE VRTNIH JAGOD

V obalnem pasu imamo zelo ugodne pogoje za pridelovanje ranih vrtnin in zelenjave. Te ugodne pogoje moramo izkoristiti z gojitvijo najranjših sort. Zato sedaj, ko je čas za sajenje jagod in napravo novih nasadov, razmislimo o tem. Zavod za pospeševanje kmetijstva v Kopru je v ta namen že pred leti nabavil več različnih ranih sort, da preizkusi njihovo vrednost v naših klimatskih razmerah.

Rezultati tega poskusa so pokazali, da je najranjša med vsemi sorta Regina, ki je dala prve zrele plodove že 14 dni pred tukaj zelo razširjeno in udomačeno sorto Madame Moutot. Čeprav ima sorta Regina drobne plodove in da le približno 60 g na ha, je njena prednost v času njenega dozorevanja.

Prvi pridelek da ta sorta že okoli 5. maja. Takrat je njena prodajna cena za 100% višja od odkupne cene, ki jo doseže sorta, ki dozoreva 14 dni za njo. Ker so pri ranem pridelku glede cene odločujoči včasih dnevi, dajmo prednost novim sortam.

Sadike jagod sorte Regina lahko dobite v Zavodu za pospeševanje kmetijstva v Kopru.

Kako bomo shranili krompir

Letošnji pridelek krompirja je zelo obilen in sedaj je čas, ko moramo temeljito pripraviti shrambe za njegovo prezimovanje. Upoštevati moramo predvsem, da krompirja med prezimovanjem ne smemo po nepotrebnem prestavljati, če ga hočemo obvarovati pred počrtnitvijo. Namestiti ga je treba v prostoru, ki je nedosegljiv neposrednim sončnim žarkom in ki ni preveč

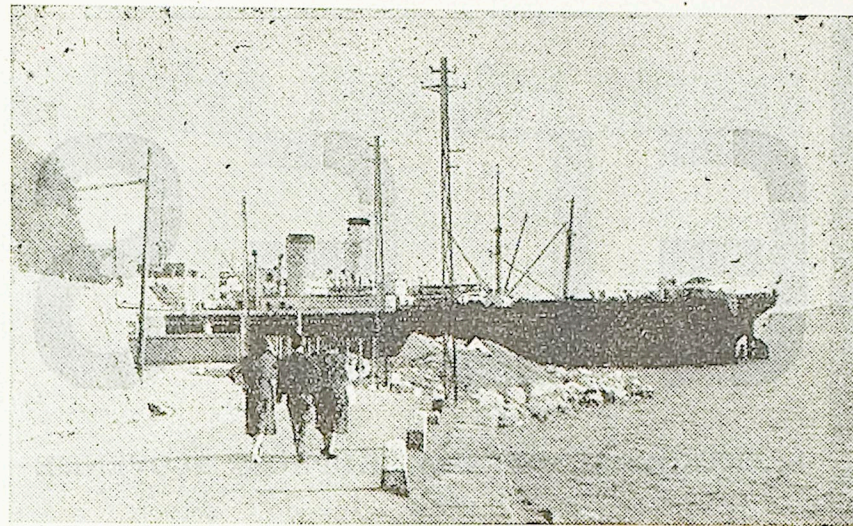
poln. Zato bodo prihodnje leto nabavili samo še sejnalni stroj za vas Senadole. Na zboru so tudi izglasovali sklep o nabavi večjega hladilnika za mesnico. Omeniti je treba, da bodo kmetje v kooperaciji s KZ posejali 14% površin z različnimi poskusnimi sortami žit, dalje da bodo v kooperaciji zasadili 2 ha krompirja in izboljšali 2,5 ha travnikov in košenice. V kooperaciji bodo spitali tudi 50 volov za izvoz.

Na tem zboru so člani zadruge sprejeli kandidatno listo za zadružni svet. Volitve vanj bodo 2. novembra. Svet bo štel 30 članov. Eno tretjino bodo sestavljali delavci in uslužbenici zadruge, za ostalih 20 mest pa kandidira 30 članov KZ, med njimi 5 žena. Nobenega dvoma ni, da so med kandidati najboljše člani, ki so ne samo dobri gospodarji, ampak tudi vsestransko razgledani in preudarni. Ti bodo brez dvoma stremeli za napredkom in nadaljnjim razvojem zadruge, ki je z dosedanjim delom postala nepogrešljiva organizatorica naprednega kmetijstva.

Solarne še niso zadovoljne

V Portorožu so se pretekli terek zbrali na redno posvetovanje ob zaključku solarske sezone predstavniki vseh jugoslovanskih solarn. Posvet je organizirala Sekcija za sol pri Združenju nekovinske industrije Jugoslavije. Posvet je imel namen, ugotoviti uspehe in pomanjkljivosti letošnje sezone in sprejeti odgovarjajoče sklepe in priporočila za v bodoče.

Pregled proizvodnje naših solarn je pokazal, da smo letos do konca septembra pridelali okrog 136.000 ton soli, kar je precej več kot lani. V letu 1957 so morske solarne proizvedle skupno 41.000 ton soli, letos pa 55.000 ton. Na prvem mestu so Piranske soline s proizvodnjo nekaj nad 25.000 ton. Tudi po količini soli,

Prejšnji teden je bil tudi za Piran redek dogodek, ko sta se v Remontni ladjedelnici Splošne plovbe srečali kar dve njeni čezoceanski ladji: P/l »Dubrovnik« in p/l »Gorica«. S ceste od Pirana proti Portorožu ju je potnik videl neposredno pred seboj, čeprav je prva zakrivala drugo, da je »Gorica« bilo videti le dimnik

pridelani na kvadratni meter površine solin je ta kolektiv med vsemi našimi solarnami najboljše, saj znaša ca. 4,6 kg na m². Pri tem je treba upoštevati, da je bilo precej neugodnega vetra, v septembru močna rosa, kar pa je najneugodnejše: posebno v začetku sezone (dela so se začela 15. aprila) toliko padavin, da se je »žetev« začela šele konec junija. Vsekakor se je obnesel novi sistem proizvodnje, medtem ko je stari, ročni, ki je bil deloma tudi še v uporabi, pokazal skoraj 25% izpada zaradi boleznih itd. Količinsko je na drugem mestu solarna Ulcinj, ki je pridelala letos 17.000 ton soli. V tej solarni bi lahko dosegli mnogo večje uspehe, če bi se posluževali sodobnejši načinov in če bi onemogočili odtokanje vode zaradi poroznih tal. Na kvadratni meter da Ulcinj samo 2,5 kg soli. Solarna Pag je dala letos 9.600 ton soli, ali 3,8 kg na kvadratni meter. Če se upošteva zelo neugodne vremenske prilike, ki so vladale nad otokom, je ta rezultat paških solinarjev zelo dober (količinsko pa so tudi presegli lansko proizvodnjo in letošnji plan). Solarna Ston je pridelala 2.000 ton soli, kar je nekakšna norma te solarne. Lepo narašča proizvodnja tudi v solarni Nin, ki je dala letos že 1.600 ton soli, čeprav je še v izgradnji. Od nemorskih solarn pa daje sol samo Kreka, ki je letos od januarja do konca septembra proizvedla 81.000 ton soli in bo po vseh predvidevanjih do konca leta dala še okrog 29.000 ton. Rudnik soli Tušanj je še v izgradnji.

Na posvetovanju so torej ugotovili, da proizvodnja soli v naših solarnah narašča, da pa še niso izkoriščene vse možnosti za dvig proizvodnje. Zato je bila imenovana komisija, ki bo podrobno analizirala vzroke uspehov in neuspehov letošnje solarske sezone in pripravila zaključke ter opozorila oziroma priporočila. Na predlog direktorja Piranskih solin tov. Iva Pavletiča pa bo na ponovnem posvetu solarn pred

začetkom sezone prihodnje leto imenovana strokovna komisija, ki bo v teku sezone na kraju samem po posameznih solarnah ugotavljala dobre in slabe strani proizvodnje in njene rezultate in nato pripravila poročilo za podobno konferenco prihodnje jesen.

Povečanje domače proizvodnje soli je namreč nujno, ker je potrošnja mnogo večja, tako da mora država uvoziti letno preko 40% potrebnih količin. Ker je tudi potrošnja v stalnem porastu, prihaja do neverjetnega dejstva, da mora država s tako dolgo morskimi obalo in tako slanim morjem uvažati skoraj polovico soli, ki jo porabi. Jule

VSE OKROG maria

SVEČANA SPLAVITEV »SUTJESKE«

V nedeljo, 28. IX., je v ladjedelnici »Uljanik« v Pulju zastopnik komandanta oboroženih sil FLRJ kontraadmiral Ljubo Truta v navzočnosti viceadmirala Josipa Černia, predstavnikov ljudskih oblasti in političnih organizacij, botroval novozgrajeni podmornici »Sutjeska«. Ta novi plovni objekt naše vojne mornarice, ki ima ime po kraju slavnih bitk narodnoosvobodilne borbe, so splavili z vsemi vojaškimi častmi. V trenutku, ko je podmornica »Sutjeska« zabrazdala v morje, so z ladij vojne mornarice, ki so bile razvrščene v puljskem pristanišču, izstrelili 21 strelcev, mornarji pa so jo pozdravili z vzkliki.

kje so ladje

P/l »BIHAČ« je 6. oktobra priplula v Ancono, kjer manipulira s tovorom.

P/l »DUBROVNIK« je v Remontni ladjedelnici Splošne plovbe v Piranu zaradi ponovne pridobitve klasifikacije.

M/l »GORENJSKA« je 6. oktobra priplula iz Ploč v Aleksandrijo. P/l »GORICA« je 1. oktobra priplula v Piran v Remontno ladjedelnico Splošne plovbe zaradi popravila.

P/l »LJUBLJANA« je 6. oktobra priplula iz Splita v Zdanov.

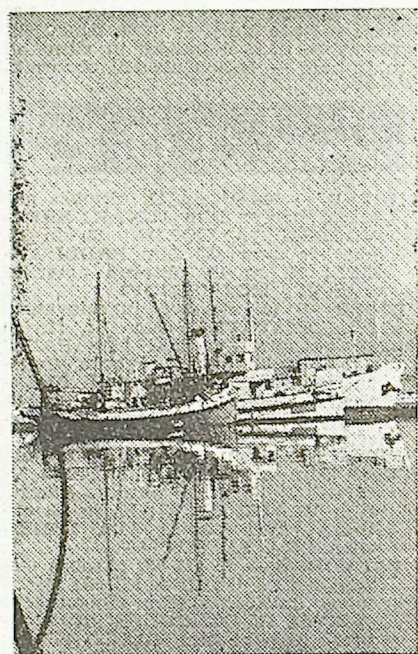
M/l »MARTIN KRPA« je 4. oktobra priplula iz Džibutija v Safago.

P/l »NERETVA« je 2. oktobra odplula iz Raše v Sfax.

P/l »POHORJE« je 7. oktobra odplula iz Džakarte za Jadran.

P/l »ROG« je od 27. septembra do 10. oktobra (danes) bila v Soluni, kjer je manipulirala s tovorom.

P/l »ZELENGORA« je 1. oktobra priplula v Cuddalore, kjer razklada tovor.

Del ladjevja ladijskega podjetja Obalna plovba Koper v pristanišču, kjer do pred nedavnim skoraj ni bilo videti stalno privezanih ladij. Videz starega koprškega pristanišča se je v zadnjem času močno spremenil in luka spet oživlja ter opravlja svojo namembno funkcijo

Mladi zadružniki si želijo znanja

Že drugo leto z uspehom deluje v Prestranku Kmetijsko gospodarska šola, ki mladim kmetovalcem posreduje temeljito teoretično in praktično znanje predvsem s področja sodobnega kmetovanja. Pouk na tej šoli je zanimiv in zaradi pestrosti obravnavanja številnih tem privlačen za vsakega gojenca. Tako je tovariš Ivan Počkar predaval o sodobnem poljedelstvu in učenje podrobno seznanil z obrezovanjem in škropljenjem sadnega drevja, z gojenjem raznih rastlin itd., tovariš Karlo Gombač jih je seznanil z živinorejo kot važno gospodarsko panogo tamkajšnjega področja in jim za boljše razumevanje predelane snovi prikazal praktično delo na tamkajšnjem državnem posestvu in v mlekarni, dr. Franca Ambrožič je imel predavanja s področja zdravstva ter higijene, razen tega so se učenci seznanili tudi z nujnostjo uvajanja sodobnih agrotehničnih ukrepov, učiteljice osnovne šole v Prestranku pa so jih poučevale tudi v slovenščini, zemljepis, zgodovini, računstvu in še v nekaterih predmetih za pridobitev splošnega znanja. Kmetijska zadruga v Prestranku je odstopila tej šoli nekaj zemljišča, na katerem so mladi kmetovalci delali razne poskuse in dosegli lepe uspehe s pridelovanjem krompirja. Predvideno je tudi, da bo šola dobila še eno zemljišče, na katerem bo uredila sadovnjak.

Že dosednji uspehi učencev kažejo veliko zanimanje mladih kmetovalcev, da bi v kar največji meri osvojili načela sodobnega kmetovanja. Posebno pa je potrebno dati vse priznanje vodstvu kmetijske zadruge v Prestranku, saj z izredno požrtvovalnostjo skrbi za dobro delo šole in mu ni žal truda ter stroškov za vzgojo mladih zadružnikov.

Ština

Skupina učencev Kmetijsko-gospodarske šole Prestranek pri praktičnem delu

PONOVEN PORAST PROMETA

Pomorski promet v koprskem pristanišču je v tretjem četrtletju ponovno narasel glede na enako obdobje lanskega leta oziroma na prvo polletje 1953. Tako smo imeli v juliju, avgustu in septembru letos v našem pristanišču 580 ladij s skupno 53.332 NRT. Te ladje so pripeljale oziroma odpeljale 76.669 potnikov in 8.642 t blaga. To je vsekakor napredek, če vemo, da je bilo v prvih 6 mesecih letošnjega leta v Kopru 65.260 potnikov in 13.100 ton blaga. V mesecu septembru so prišle v pristanišče 203 ladje s 15.684 NRT, ki so pripeljale 2599 ton blaga. V tem mesecu je prišlo potovalo skupno 9.918 potnikov, odpotovalo pa 12.062 potnikov. Z našimi ladjami je potovalo 16.706 potnikov, s tujimi pa samo 5.274 potnikov.

ELES

ELEKTROGOSPODARSKA SKUPNOST SLOVENIJE

zdržuje

14 elektrarniških podjetij, prenosno podjetje
in upravo v Ljubljani

ELEKTROGOSPODARSTVO SLOVENIJE

predstavlja poleg navedenih enot tudi 16 distribucijskih podjetij, ki so povezana v Strokovnem združenju podjetij za distribucijo električne energije Slovenije

ELEKTROGOSPODARSTVO SLOVENIJE

skrbi za proizvodnjo, prenos in razdeljevanje električne energije svojim potrošnikom, skrbi pa tudi za izgradnjo novih elektroenergetskih objektov, to je novih virov električne energije

ELES

Življenje teče nemoteno dalje

(Nadaljevanje s 3. strani)

sije za sestavo volilnih imenikov in tudi volilne komisije. Sodeč po dosedanjih podatkih bodo na kandidatne liste za člane zadružnih svetov določili najboljše člane zadrug, ki bodo vneto uresničevali gospodarske plane svojih kmetijskih zadrug. O kandidatnih listah bodo dokončno odločili polletni občni zbori KZ.

Gospodarska in politična nujnost je ob reorganizaciji okrajev in občin pred tremi leti narekovala nastanek divaške občine, v katero so prišle dotedanje tri občine: Divača, Senožeče in Vreme. Kar nekam kratka so bila ta tri leta. Morda prav zato, ker noben občinski oblastnik, politični ali družbeni organ ni štedil z naporom, da bi se to področje okrepilo na gospodarskem in drugih toriščih. Odveč bi bilo naštevati, kaj vse je bilo storjenega in kaj je pripomoglo k temu, da ima danes Divača skoraj povsem drugo lice, da je bilo zgrajenih in popravljenih veliko komunalnih ter drugih objektov v mnogih vaseh itd.

Danes je govora o ukinitvi divaške občine in o njeni priključitvi k občini Sežana. Pogoji za to so že dozoreli. Nobene bojazni ni, da se tudi nova, večja občina ne bo borila za izvršitev petletnega plana perspektivnega gospodarstva, ki ga je prav pred nekaj meseci izglasoval občinski ljudski odbor v Divači za območje sedanje občine.

Datum ukinitve divaške občine je težko z gotovostjo napovedati. Zato je potreben še zakon Ljudske skupščine LRS. Kadar pa je govora o tem vprašanju, se omenja Novo leto. V tej perspektivi sta občinski odbor SZDL in občinski komite ZKS enotno glasovali.

MESEČNO POROČILO

Mestne hranilnice Izola — Koper
za mesec september 1958

Hranilne vloge so se povečale na din 34.522.829 ali za din 8.308.239. Tekoči računi so se povečali na din 5.030.228 ali za din 2.622.000. Računi stanovanjskih najemnin so se zmanjšali od din 12.420.068 na din 11.943.418 ali za din 476.650. Bančni kredit je bil odplačan od din 25.846.549 na din 13.613.275 ali za din 12.233.274. Potrošniška posojila so se zmanjšala na din 36.862.916 ali za din 11.211.190. Ostala posojila so se povečala na din 19.009.762 ali za din 13.022.133 vse od 1. I. 1958. Dotok hranilnih vlog je postal v septembru zopet normalen in se je še celo povečal v primerjavi s septembrom 1957. Na večji dotok hranilnih vlog v septembru je verjetno že vplivala odprodaja kmetijskih pridelkov.

majo v mislih samo dobička in spet dobička.

Kar pa zadeva vino, mi je prišla na misel majhna primerjava, namreč med cenami vina in recimo cigaret v rajni Jugoslaviji. Tedaj je človek dobil namesto litra vina dve škatli srednje dobrih cigaret, medtem ko jih danes lahko dobil kar pet — torej se je to razmerje krepko zrušilo v korist vina. Pravim — nič nimam proti dragim alkoholnim pijačam in so lahko še dražje, vendar pa zaradi njihove konjunkturalne ne bi smeli pozabiti na potrebe naših delavcev in zlasti naših otrok, kadar je grozdje zrelo. To bi morali vedeti zlasti socialisti, ki upravljajo naše zadrage in kmetijska posestva. Prav lahko bi del zgodnjega in poznejšega grozdja svoje proizvodnje oddelili za široko potrošnjo, za svojo socialistično intervencijo na naših tržnicah in v trgovinah, kjer se za drag denar šopiri privatno grozdje. Teh nekaj pripomb samo o grozdju, veljajo pa prav tako za vse drugo okoli nas.

Morda boste, dragi prijatelji, ki ste od mene navajeni vedno samo konkretnih zadev, tokrat nekoliko razočarani nad zgornjo nekoliko načelno razpravo. Zato jo morda preberite še enkrat, pa boste lahko ugotovili, da je še kako konkretna, če bo le kaj zalegla. Prihodnjik pa vam jih povsem spet nekaj poimenskih, tako da bodo prikazali le nekatere in ne kakor danes cela vrsta ljudi. Do tedaj pa lepo pozdravljeni!

Vaš Vane

vala za ukinitve občine in v zvezi s tem sprejela sklep, da bodo na bližnjih volitvah osnovnih organizacij SZDL volili tudi delegate v občinsko konferenco, ki bo skupna za obe sedanji občini: Divačo in Sežano.

-er

Tedenska prometna kronika

V sredo popoldne je Sergio Boldasella iz Padove s potniškim avtomobilom na ostrem ovinku v Planini zaradi prekomerne hitrosti vožnje zdrknil čez cestišče v 26-metrsko globel. Pri tem se je težko poškodoval, škoda na vozilu pa znaša približno 300 tisoč dinarjev. Jozep Crobtree, ameriški državljani pa je istega dne z osebnim avtomobilom na ostrem ovinku na cesti Ljubljana—Postojna zaradi spolzke ceste pri srečanju s tovornim avtomobilom s prikolico zdrknil s cestišča. Medtem ko je bil Američan teže poškodovan, je škoda na njegovem vozilu ocenjena na približno 300 tisoč dinarjev, na tovornjaku pa na 50 tisoč dinarjev.

V petek dopoldne je Edé Tavčar iz Dutovelj s tovornim avtomobilom prehitel med Dutovljami in Sežano vprežni voz v trenutku, ko mu je iz nasprotne smeri privozil Ivo Zidanek iz Sežane s potniškim avtomobilom. Prišlo je do neizogibnega trčenja, pri katerem je Zidanek dobil le lažje telesne poškodbe, njegovo vozilo pa je utrpelo materialno škodo v višini več kot 300 tisoč din. Hudo je bil stega dne popoldne poškodovan Adolf Filipič iz Sežane, ki se je vozil s kolesom proti Dutovljam. Med vožnjo je zavrl dvokolo s prednjo zavozo, pri čemer je izgubil ravnotežje in obležal v obcestnem jarku. Težke telesne poškodbe je tudi dobil v soboto dopoldne Franc Debevec iz Bukovja pri Postojni. Vozil se je z vozom s konjsko vprego in ko ga je prehitel avtobus, se je konj splasil. Prišlo je do trčenja zaradi česar je Debevec padel z voza.

V nedeljo zvečer je Franc Male iz Škedenja pri Trstu na ostrem ovinku pri Planini zaradi neprimerne hitrosti na spolzki cesti z avtomobilom trčil v betonsko cestno ograjo. Škoda na avtomobilu je ocenjena na približno 150 tisoč dinarjev. Male pa je dobil le lažje telesne poškodbe. Spolzka cesta je povzročila, da je tudi avtomobilist Ivo Mihajlič iz Pirana zdrknil na ovinku pred pokopališčem v Škocjanu s cestišča in obtičal v obcestnem jarku. Materialna škoda 50.000 din. V Strunjanu pa sta trčila motorista Miro Vrtovc iz Hratinov in Rudolf Gerželj iz Portoroča. Po trčenju sta padla, se laže telesno poškodavala, na njunih motorjih pa je škoda za približno 35.000 dinarjev.

RAZSTAVA V PREDJAMI

V nedeljo, dne 12. oktobra letos, ob 10 dopoldne bo v Predjamskem gradu pri Postojni slovesno odprta razstava tiska NOB na Postojnskem. Razstava prikazuje nastanek in razvoj partizanskih tehnik od septembra 1941 dalje, ko je bila na tem področju ustanovljena prva tehnika »Nanos«. Razstava spada med prireditve v Tednu muzejev, je pod pokroviteljstvom Občinskega odbora Zveze borcev Postojna, urejena pa s pomočjo Notranjskega muzeja. O razstavi bomo še pisali.

Nakratko

TUDI ELEKTRIČNE LOKOMOTIVE BOMO IZDELOVALI DOMA. Ker bo verjetno do leta 1960 elektrificirana proga med Srpskimi Moravicami in Reko ter do leta 1961 progi Ljubljana—Postojna in Ljubljana—Jesenice, bodo jugoslovanske železnice nabavile 50 električnih lokomotiv. Italijansko podjetje »Ansaldo« bo dobavilo 10 lokomotiv, 40 pa jih bodo izdelala naša podjetja »Djuro Djaković« iz Slavonskega Bрода, »Rade Končar« iz Zagreba, »Elektro-Srbija« iz Beograda in »Svijetlost« z Reke po kmetijskih dokumentaciji tovarne »Ansaldo«. Lokomotive bodo izdelane pretežno iz domačega materiala, naš delež pri skupni vrednosti vsake izmed njih pa bo okrog 60 %.

PRVI MOTORNİ LOKOMOTIVI ZA ZAR je te dni izdelala in poslala tovarna »Djuro Djaković«. Gre za dve lokomotivi za normalni tir, ki bosta služili prevozu v sladkorni tovarni v Kadru.

RIŽANSKI VODOVOD — KOPER

proda naslednja osnovna sredstva:

tovorni avto znamke »FIAT«-615
nosilnost 1,5 t

motocikel znamke »GUZZI-ERCOLE«
nosilnost 1,5 t v zelo dobrem stanju

Javna dražba bo v petek, 24. oktobra 1958, ob 10. uri v prostorih podjetja v Kopru. Ponujena osnovna sredstva so na ogled vsak delavnik od 8. do 12. ure

Radio KOPER

NEDELJA, 12. oktobra

8.00 Kmetijska oddaja: »100 ha novih nasadov v Vrtojbi« — 8.30 Z narodno pesmijo v nedeljsko jutro — 9.00 Najraje si zapojemo: »Tolminska v pesmi in besedi« — 9.20 Zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 14.15 Igra slovenski kvintet — 14.30 Sosedni krajci in ljudje — 15.00 Vesti — 15.15 Glasba po željah.

PONEDELJEK, 13. oktobra

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Odlomki iz oper — 14.20 Šola in življenje: »Pri pionirjih v portoroški gluhonemnici« — 14.40 Lahka glasba — 15.00 Vesti.

TOREK, 14. oktobra

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Odlomki iz oper — 14.20 Šola in življenje: »Pri pionirjih v portoroški gluhonemnici« — 14.40 Lahka glasba — 15.00 Vesti.

SRÉDA, 15. oktobra

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Odlomki iz oper — 14.20 Šola in življenje: »Pri pionirjih v portoroški gluhonemnici« — 14.40 Lahka glasba — 15.00 Vesti.

ČETREK, 16. oktobra

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Veseli trio iz Doline — 14.00 Glasba po željah — 15.00 Vesti.

PETEK, 17. oktobra

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Odlomki iz oper — 14.20 Šola in življenje: »Pri pionirjih v portoroški gluhonemnici« — 14.40 Lahka glasba — 15.00 Vesti.

SOBOTA, 18. oktobra

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Popevke in ritmi od tu in tam — 14.30 Kulturni obzornik.

Kinot

KOPER — 10., 11. in 12. oktobra angleški barvni film JUNAKI SHERWOODSKEGA GOZDA; 13. in 14. oktobra ameriški film PADLI ANGEI; 15. in 16. oktobra ameriški film VSI MOJI SINOVI.

IZOLA — 10. oktobra jugoslovanski film SESTAVLJENKA I.; 11. in 12. oktobra ameriški film PADLI ANGEI; 13. in 14. oktobra angleški barvni film JUNAKI SHERWOODSKEGA GOZDA; 15. in 16. oktobra italijanski film cinemascope OČETJE IN OTROCI.

PIRAN — 11. in 12. oktobra italijanski film cinemascope OČETJE IN OTROCI; 13. in 14. oktobra nemški film VRAŽJI KROG; 15. in 16. oktobra ruski barvni film LENINGRAJSKA SIMFONIJA.

PORTOROŽ — 11. in 12. oktobra slovenski film DOLINA MIRU; 13. oktobra italijanski film cinemascope OČETJE IN OTROCI; 14. in 15. oktobra nemški film VRAŽJI KROG; 16. in 17. oktobra ameriški barvni film cinemascope PRINC VALIANT.

SECOVLJE — 11. oktobra ameriški barvni film NAPREJ, STRIC WILLY; 12. oktobra ameriški barvni film PUSTOLOVSČINE V BURMI; 16. oktobra ameriški barvni film NEVSEČNOSTI S HARRYJEM.

SMARJE — 11. oktobra francoski barvni film NANA; 12. oktobra ameriški film MODRI PAJČOLAN; 15. oktobra ameriški film PADLI ANGEI.

SKOFIJE — 11. oktobra ameriški barvni film PUSTOLOVSČINE V BURMI; 12. oktobra francoski film TO JE JUTRANJA ZARJA; 15. oktobra angleški barvni film JUNAKI SHERWOODSKEGA GOZDA.

DEKANI — 11. oktobra francoski film TO JE JUTRANJA ZARJA; 12. oktobra ameriški barvni film NAPREJ, STRIC WILLY.

SEŽANA — 11. in 12. oktobra jugoslovanski film POP CIRA IN POP SPIRA; 14. in 15. oktobra češki film KRAKATIT; 16. in 17. oktobra jugoslovanski film SOLAJA.

Mali oglasi

POUČUJEM nemški jezik, nemško korespondenco in nemško stenografijo. Koper, Čevljarska ulica 24/II.

BOGATO IZBIRO NAOČNIKOV za odrasle in otroke, precizna šestila, logaritmična računalna dobite v največji izbiri pri tvrdki »VISTA«, Optika — foto, Trst, ulica Carducci 15, telefon 29-656.

DVOKOLESA od 7.000.— dalje, cikelmotorji od 44.000.— dalje ter Vespe, nove in rabljene, Vam nudi trdka Marcon, Trst, ulica Pietà 3. Pošiljamo darilne pakete za Jugoslavijo.

Barba Vane pravi...

No, pa smo spet tukaj. Za začetek bi si rad »spodil« nekatere najbolj navdušene jadikovalce, ki so ob zadnjih ukrepih za povečanje osebne potrošnje in izboljšanje standarda zakričali, da so ti ukrepi naperjeni prav proti njim in so se ga zato za začetek protiofenzive pošteno nabrali. Saj pa je tudi bilo treba v vinu utopiti obenem s hlinjenim ogorčenjem tudi nekaj odvečnega denarja. Popito vino se potem spremeni v pogum, ki močno pomaga prenašati tegobe današnjega življenja. Saj konec koncev človek ni toliko jezen in žalosten (kakor pač trenutno bolje kaže, odvisno je pač od družbe), ker je cigareta pol dinarja dražja ali ker je žlička sladkorja v kavi še vedno prav toliko, ker v gostilni ti hudiči še niso podražili kruha in tako naprej — huje je to, da so zdaj oblastveni organi začeli prekleto gledati na prste preprodajalcem in tudi proizvajalcem, da ne bodo višali cen kar na splošno — in to prav, sedaj, ko je za to najlepša priložnost! Tukaj, vidite, je maček podložil svoj rep pod čevlji in zdaj vrešči, ko ga stiska peta.

Tudi nekateri lokali in trgovine mislijo, da se človek najlaže izogne odgovornosti v gornjem vprašanju, če enostavno ne obesi na steno ali drug viden prostor cenika za prodajane predmete. Nekaj takšnih mislecev so že po-

učili sodniki za prekrške, da se to pravzaprav ne izplača. Druga pa je s pravimi navijači cen. Ne glede na to, da cene navijajo »v dobri veri« ali ker jim pač tako kaže kalkulacija, se morajo pošteno potiti, dokler ni zadeva zopet urejena in še veliki stroški so s tem — tako za podjetje kot za posamezne pobudnike take navijaške politike.

Posebno pozornost zaslužijo proizvajalci grozdja in vina. Jaz sam nimam sicer veliko proti visokim cenam vina in podobnih pijač (mi pač Juca pustil le malo sredstev za ta namen), vendar pa se mi zdi, da je grozdje kot zelo zdravo in potrebno sadje vse predrago, da bi ga lahko uživali v taki meri, kakor bi ga lahko in bi bilo to potrebno. Tako sem »pogruntal«, da zelo verjetno na nekaj kmetijskih posestvih okoli Kopra, kjer so veliki plantažni nasadi grozdja, trte še ne morejo dati prida sadu, ko pa se na prodajalnih policah v naših trgovinah in tržnicah njihova udeležba še prav nič ne pozna. Zlobni jeziki sicer trdijo, da gre grozdje pač tja, kjer se bolje in dražje prodaja in da se tudi raje predeluje v vino, ker se to tudi bolj izplača, vendar pa jaz tega ne morem povsem verjeti, ker vem, da tudi ta posestva upravljajo socialisti, to je naši delovni ljudje, ki niso samo proizvajalci, marveč tudi potrošniki; in verjeti moram, da ni-

SKROMNOST -

glavna odlika postojnskih košarkarjev

Ne zgodi se pogostokrat, da se katerikoli primorski športni kolektiv povzpne v republiškem merilu na zmagovalni stolp. Zato se uspeha postojnskih košarkarjev tem bolj veseli vsi, ki jim je pri srcu nenehna rast množičnosti in kvalitete telesnovzgojnega in športnega dela s primorsko mladino.

Naglasiti je treba, da so se košarkarji postojnskega Partizana povzpeli na vrh prvenstvene tabele v nič kaj rožnatih okoliščinah, posebno če vemo, da je njihovo matično društvo vpreženo iz dneva v dan v borbo za denar, brez katerega si sodelovanja na podobnih dolgotrajnih tekmovanjih niti zamisliti ne moremo. V ilustracijo velja zapisati, da so košarkarji Partizana potrošili v letošnjem prvenstvu za potovanja, prehrano in žoge le bornih 27.000 dinarjev, kar nam potrjuje očitno skromnost teh mladih tekmovalcev, ki so v borbi za uspeh svojega društva pripravljeni dati vse od sebe.

PRIHODNJE LETO V I. LIGI

Zmaga v letošnjem prvenstvu je prepričljiva. Ob tej ugotovitvi bi bilo zmotno, ugibati o kakovosti prikazane košarke v spopadih II. republiške lige. Proletarec

iz Zagorja ob Savi, Škofja Loka in Vrhnika so se skupaj z zmagovalci vseskozi dostojno borila, vendar pravilnik tekmovanja dopušča vstop v višerazredno ligo le prvoplasirani ekipi.

Tako bodo imeli ljubitelji športa v Postojni prihodnje leto priložnost gledati v svoji sredi priznane slovenske košarkarje iz naslednjih športnih društev: Maribor in Branik (oba iz Maribora), Svoboda (Ljubljana), Triglav (Kranj), Medvode, Rudar (Trbovlje) itd.

Predrzno bi bilo že danes napovedati kakršenkoli uspeh domačih v tej izredno kvalitetni sredini. Prej ko slej pa bo moralo vodstvo postojnskega Partizana preskrbeti svojim košarkarjem trenerja, ker bodo sicer vsi napori, požrtvovalnost in srčnost tekmovalcev od nestrokovni vadbi, kot so jo imeli doslej, nujno kronani z neuspehom, kar bi gladko pomenilo izpad iz lige.

Košarka je sedaj v Postojni šport številka 1. Posamezne tekme si je letos ogledalo povprečno po 500 gledalcev, kar je jasen dokaz, da »imajo košarkarji že svojo publiko, ki tako presenetljivo spodbuja in bodri domače igralce, kot jih ne v nobenem drugem slovenskem košarkar-

kem središču.« (Izjava M. Lavriča, sekretarja ZKS). Skrbna in resna vadba ob pomoči trenerja bi preko zime in v zgodnji pomladi nedvomno zagotovila obstanek Postojnčanov v I. ligi.

Če jim bo uspelo v tem, potem bomo prihodnje leto brez oklevanja zapisali, da se primorska košarka vidno približuje cvetoči košarkarski pomladi v drugih predelih naše ožje domovine.

M. A.

Zaključek jadrane sezone

V nedeljo je koprski jadranski klub organiziral za zaključek sezone mednarodno regato. Razen domačinov so prispele v Koper še tekmovalci iz Izole, Pirana, Ljubljane ter iz Milj in Trsta. Skupaj je nastopilo 17 jadrnic, od tega 7 slok, 5 zvezd in 5 jadrnic nacionalnega tipa L-5. Najbolj zanimivo je bilo tekmovalstvo v kategoriji zvezd, kjer je zmagala tržaška jadrnica pod vodstvom sester Laure in Marine Tarabocchia. Drugo mesto je zasedel Mario Cerkevnik iz Kopra, tretji pa je bil Miljčan Campala-

to. V kategoriji zvezd je zmagal Mario Fafangel iz Kopra, v kategoriji L-5 pa Mirko Bogič iz Ljubljane.

Po končanem tekmovanju je bila v hotelu Triglav majhna slovesnost z razdelitvijo nagrad. Ob tej priložnosti sta govorila predsednik koprškega jadranskega kluba Stojan Smerkolj in v imenu italijanskih tekmovalcev Marino Tarabocchia iz Trsta. Poudarila sta željo športnikov z obeh strani meje, da bi se dobri stiki nadaljevali in da bi prišlo še do več medsebojnih srečanj.

PRIMORSKO NOGOMETNO PRVENSTVO

Tolminci presenečajo

V nedeljo je bilo na sporedu nepopolno tretje kolo primorskega nogometnega prvenstva. Nova Gorica je namreč igrala tekmo za jugoslovanski pokal s kranjskim Triglavom (zmagala je 7:1), zato so tekmo Nova Gorica — Koper preložili na kasnejši termin, razen tega pa je bilo po rednem razporedu prosto tudi piransko Sidro.

Tako so bila na sporedu le štiri srečanja. Največje presenečenje so pripravili Tolminci, ki so iztrgli v Idriji Rudarju dragoceno točko. Tekma se je končala neodločeno 3:3. V začetku so bili v vodstvu domačini, proti koncu tekme pa je bil v premoči Tolmin, ki je zaslužen izenačil. Ob tej priložnosti naj povemo, da je sodnik izključil igralca Idrije zaradi nešportnega vedenja in da bi bilo treba tudi nekatere posameznike med idrijskim občinstvom naučiti lepega vedenja.

Druga srečanja so se končala brez presenečenja. Postojna je prepričljivo premagala ajdovsko Primorje s 3:0, sežanski Tabor pa Branik s 4:0. Miren je doživel že tretji poraz, tokrat na last-

nem igrišču z Anhovim (1:4). Po prvih treh kolic lahko ugotovimo, da se je letos znatno popravil Tabor in da imata novince Sidro in Tolmin presenetljivo dobri možnosti. Veliko razočaranje pa sta pripravila svojim pristašem Branik in idrijski Rudar. Vsekakor pa bo letošnje prvenstvo Primorske zelo zanimivo, saj se več moštev z enakimi izgledi poteguje za prvo mesto. Od prihodnje nedelje dalje se bo primorska liga povečala še za enega člana. Tekmovalna komisija je namreč ugodila prošnji Ilirske Bistrice in jo vključila v ligo. Ta sklep je vsekakor treba pozdraviti, saj je na področju Ilirske Bistrice veliko zanimanje za nogomet.

OBVESTILO

Okrajni odbor Ljudske tehnike v Kopru je ob letošnji mednarodni jadranski regati razpisal natečaj za najboljšo fotografijo. Žirija Foto-kinoamaterske zveze Slovenije, v kateri so bili profesor Maks Gliha, inž. Janez Dobeic in Marijan Smerke, vsi iz Ljubljane, je prisodila prvo in tretjo nagrado Ernestu Vrhovniku, drugo nagrado pa Jožetu Štrumbliju.

Lestvica:

Postojna	2	2	0	0	9:0	4
Tabor	3	2	0	1	10:5	4
Anhovo	3	2	0	1	9:5	4
Nova Gorica	2	2	0	0	8:5	4
Sidro	2	1	1	0	6:1	3
Tolmin	2	0	2	0	4:4	2
Koper	2	1	0	1	4:6	2
Primorje	3	1	0	2	5:9	2
Branik	3	1	0	2	5:10	2
Rudar	3	0	1	2	5:9	1
Ilirska Bistrica	0	0	0	0	0:0	0
Adria	3	0	0	3	2:13	0

Nogomet

N. K. POSTOJNA : »PRIMORJE« (AJDOVŠČINA) 3:0 (2:0)

V 3. kolu nogometnega prvenstva Slovenskega Primorja so v nedeljo gostovali v Postojni nogometaši »Primorja« iz Ajdovščine. Po visoki zmagi v 1. kolu v Mirnu (6:0) je bilo pričakovati, da bodo Postojnčani tudi tokrat pred svojo publiko dosegli visoko zmago, vendar sta obe enajststori prikazali nezanimiv in neučinkovit nogomet. Zmago 3:0 so domači povsem zaslužili, saj so predvsem v 1. polčasu neprestano napadali vrata gostov. Gole so dosegli: Slivar, Kostić in gostje avtogol.

V predtekmi so igrali mladinci obeh klubov neodločeno 1:1.

NK »Postojna« je bil prejšnjo nedeljo prost. Po tretjem kolu ima 4 točke in odličnik količnik golov 9:0.

V Izoli gradijo delavski športni center

Pretekli mesec so začeli graditi člani delovnih kolektivov Mehanotehnike, IRIS, ARGO, Gradbenika, Obnove, Male opreme, Mavrice, Rude, Uprave komunalne dejavnosti, občinskega ljudskega odbora, pripadniki JLA in Ljudske milice ter učenci Vajenske šole in osemletke na prostoru bivše železniške postaje v Izoli več športnih igrišč. V okviru tega novega športnega centra bodo igrišča za rokomet, košarko, odbojko, balinanje ter lahko atletiko. Doslej so člani omenjenih delovnih kolektivov že opravili več kot 1000 ur prostovoljnega dela in tudi že začeli graditi dvostezno kegljišče, ki bo vredno približno dva milijona dinarjev.

Za poživitev doslej enostransko usmerjene športne dejavnosti, saj so Izolani znani le po velikih uspehih v nogometu in veslanju, pa namerava občinski ljudski odbor po že izdelanih načrtih zgra-

dati v sv. Simonu v Izoli športni stadion. Omeniti tudi velja, da bo do prihodnje pomladi zgrajen plavalni objekt, dalje šolsko igrišče za košarko in odbojko ter igrišče za badminton, ki ga urejujejo taborniki. Tako bo torej Izola kmalu dobila vrsto športnih objektov za rekreativno vadbo in si ustvarila možnosti za večje uveljavljanje na športnem področju.

Odbojka

V nedeljo bo v Kopru prvo prvenstvo vaških društev Partizan v odbojki. Organizator je Okrajna zveza TVD Partizan ob pomoči odbojarske podzveze. Za to tekmovalstvo je med podeželskimi društvi veliko zanimanje in pričakujejo, da se bo udeležilo tekmovanja okrog 20 društev.

Naslednjo nedeljo (19. oktobra) pa bo v Kopru prvenstvo okraja v odbojki. Organizator je Odbojarska podzveza koprškega okraja, ki je povabila najmočnejše odbojarske ekipe v okraju (Koper, Postojna, Pivka, Sežana, Izola, Piran in Portorož). V okviru priprav za okrajno prvenstvo je koprski Partizan igral prijateljsko tekmo z ljubljansko Olimpijo in izgubil z 1:3. Igra je bila enakovredna in so domačini izgubili le zaradi premajhne izkušnosti. Vse tri sete so namreč izgubili z minimalno razliko 13:15.

Zmagovalec okrajnega prvenstva si bo priboril pravico do kvalifikacij za vstop v višji razred.

A. N.

Tudi invalidi so dobri športniki

Minulo soboto in nedeljo je bilo v Kopru III. okrajno invalidsko športno prvenstvo v streljanju z zračno puško, namiznem tenisu, balinanju in v šahu. Tekmovalo je 32 invalidov iz Kopra, Sežane, Postojne, Hrpolj in Izole.

Rezultati: streljanje z zračno puško: I. kategorija — Stane Sluban, Sežana, Franko Čehovin, Postojna, Alojz Širca, Sežana; II. kategorija — Jernej Stražar, Koper, Virgilij Vidmar, Postojna, Valerij Lazar, Koper; III. kategorija — Stipe Filipovič, Koper, Milenko Panič, Koper, Andrej Kuret, Sežana. V namiznem tenisu je v I. kategoriji zmagal 100% invalid brez obeh rok Franko Čehovin iz Postojne, v II. kategoriji pa Milenko Panič iz Kopra. V balinanju so v vseh kategorijah zasedli prva mesta Sežančani: Marijan Piško, Rudolf Vitez in Ferdi Brundola. V šahu so nabrali največ točk Milan Hojnik, Izola, Stane Oblak, Koper,

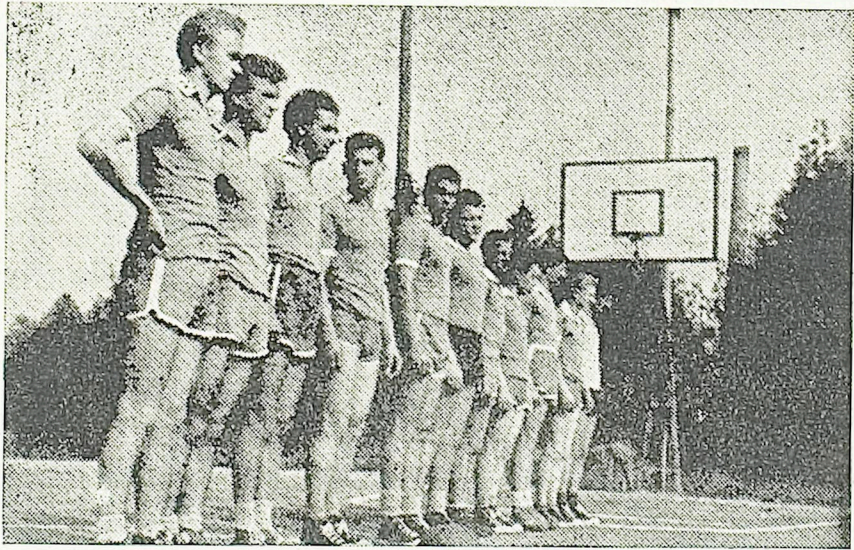
Šah

PRED ZAČETKOM ŠAHOVSKE SEZONE V KOPRU

Koprski šahisti se skrbno pripravljajo na začetek letošnje šahovske sezone. V ponedeljek bodo imeli ob 19. uri v hotelu Triglav v Kopru širši sestanek, na katerega so povabili vse ljubitelje šaha. Pomenili se bodo o zimskem delu, razen tega pa bo na sporedu brzoturnir za prvenstvo oktobra. Letošnjo sezono bo koprski šahovski klub posvetil tudi teoretičnemu delu in bo v zvezi s tem organiziral nekaj predavanj.

Marijan Piško, Sežana in Franc Kraus, Koper.

Ob zaključku tekmovanja je sodniška komisija ugotovila, da je bila sekcija invalidov-športnikov iz Sežane vse leto zelo aktivna, kar so tudi dokazali rezultati tega tekmovanja, ter ji v znak priznanja izročila album fotografij z dosedanjih invalidskih tekmovanj.

Zmagovalno moštvo postojnskih košarkarjev

Sindikalna športna tekmovanja

V nedeljo je bilo v Tolminu športno tekmovanje med sindikalnim športnim aktivom Elektro Koper in sindikalnim športnim aktivom Elektro Tolmin. Rezul-

tati: streljanje z zračno puško: Elektro Koper 181 krogov, Elektro Tolmin 173 krogov; namizni tenis: Koper : Tolmin 5:0; šah: Koper : Tolmin 3:1; odbojka: Koper : Tolmin, tekma nedokončana zaradi dežja.

Sindikalni športni aktiv Elektro Koper bo v istih disciplinah tekmoval še s sindikalnim športnim aktivom Elektro Gorica in s tem bo zaključen jesenski del conskega športnega tekmovanja med elektro podjetji Primorske.

ŠPORTNO SREČANJE V POSTOJNI

V počastitev proslave 7. oktobra, dneva jugoslovanskega topništva, so bila v torek v Postojni športna srečanja med pripadniki JLA in dijaki postojnske gimnazije. Tekmovanja v odbojki, nogometu, namiznem tenisu, streljanju z zračno puško in šahu so potekala v prijateljskem duhu. V streljanju z zračno puško so zmagali pripadniki JLA z 290:250 krogov, v šahu pa s 7,5 proti 2,5 točke, v namiznem tenisu s 5:0, v nogometu pa s 5:2, medtem ko so v odbojki zmagali dijaki s 3:1. Povratno srečanje bo 29. novembra.

UPRAVA POLITIČNE ŠOLE — KOPER,

Kombijeva ulica

RAZPISUJE

vpis v večerno politično šolo za leto 1958/1959

Politična šola je namenjena predvsem mladim delavcem in delavkam v industriji in kmetijstvu, ki delajo v organih delavskega in družbenega upravljanja, ter političnim delavcem.

PRIJAVE POSLJITE DO 25. OKTOBRA 1958 NA UPRAVO ŠOLE, KI IMA ZAČASNO SVOJ SEDEŽ V ULICI FRANCA PLANINCA 2a V STAVBI OKRAJNEGA ODBORA SZDL KOPER, SOBA ŠT. 10.

Začetek pouka bo prve dni novembra in bo trikrat tedensko (ponedeljek, sredo in petek) od 17. do 21. ure.

PODROBNEJŠE INFORMACIJE DOBITE NA UPRAVI ŠOLE, KOPER, ULICA FRANCA PLANINCA 2a, SOBA 10.

UPRAVA POLITIČNE ŠOLE

Kitajski nacionalistični »maršal« Čang Kajšek in njegova žena. Slikana sta nedavno med nekim spreedom na Formozi. Zdaj pa je gospa Čang v ZDA, kjer nastopa v televizijski mreži ameriških trustov in v svojih intervjujih prek televizijskega ekrana propagira, naj bi Američani bombardirali LR Kitajsko z atomskimi bombami. General brez vojske bi rad na ta način zanetil velik požar na Daljnem vzhodu — vse-kakor zela nevarna igra, ki bi utegnila imeti strahotne posledice za ves svet, če bi se našli norci, ki bi hoteli poslušati skrahirane vojskovodje in njihove maščevalna nakane

Dva svetovna boksarska šampiona in njuna »odlikovanja«. Od leve proti desni Hogan Kid Bassey, svetovni prvak peresne kategorije, ter Ray Sugar Robinson, prvak v srednji kategoriji, kažeta z razumljivim zadovoljstvom veličanska častna pasova — odlikovanja. Slika je bila posneta v hotelu Manhattan v New Yorku med sprejemom, ki so ga njima na čast priredili športni novinarji, specializirani v boksu

Iz srednjedalmatinskih ladjedelnic

V splitski ladjedelnici »SPLIT« so konec avgusta spustili v morje za norveško brodersko podjetje Halworten Shping Bergen 10.600/12.800 TDW trampler »MATANG«. Takoj zatem so položili kobilico za prvega izmed trojice prav tolikšnih tramperjev, ki jih bodo zgradili za Jadransko slobodno plovitvo.

Čeprav je med manjšimi ladjedelniškimi podjetji, gradi tudi trogirski »J. L. MOSOR« s polno paro.

OD KOD IME OKTOBER?

Po starem »mesečnem letu« je bil oktober osmi mesec. »Octo« pomeni v latinskem jeziku, ki so ga govorili stari Rimljani, osem. Po reformi koledarja je prišel na deseto mesto, obdržal pa je prejšnje ime.

Stari Rimljani so verovali, da je bog Saturnus naklonil človeštvu brezskrbno, zlato dobo V spomin na tisti srečni čas so praznovali »saturnalia« s pustim rajanjem. Gospoda in sužnji so tedaj zamenjali oblačila kot znak, da smo vsi ljudje bratje in sestre. Po našem šteju je bilo praznovanje saturnalijsko v mesecu oktobru.

STANOVANJSKA SUPERZGRADBA

Največje mesto v Pennsylvaniji, ZDA, je Philadelphia. Z vključenimi okoliškimi občinami ima nad tri milijone prebivalcev. Menda je tudi tam stanovanjska stiska, ker bodo še to jesen pričeli graditi stanovanjsko poslopje, ki bo največje na svetu. V tridesetih nadstropjih se bo zvrstilo devet sto stanovanj s 3300 sobami. Vse bo urejeno najmodernejše. Pritiskati bo treba le na gumbe, pa bo skoraj kot v pravljici: Milica, pogrnj se! Zgrajena bo stavba do spomlad 1960 in bo stala dvajset milijonov dolarjev.

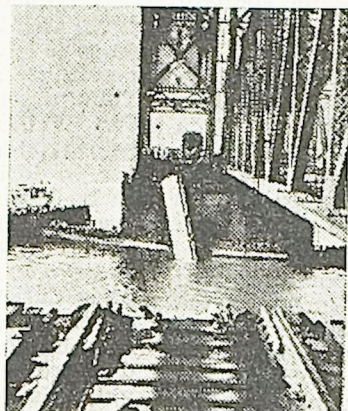
PASJA MODA

Zakaj bi tudi njihovi štirinožni prijatelji, ki jih morajo zaradi ostrejšega podnebja zavarovati pred prehladom, ne bili oblečeni po modi, so se vprašali Angleži in pričeli tekmovali, čigava pasja pojava bo bolj moderna. Enobarvni plaščki so se prežvečeli, zdaj so v modi barvasti. Tudi ljudi je različno: volna, nylon, prozorni in dežni plaščki — vse po potrebi. Celotne večerne obleke imajo gosposki psi: ovratnike z vložnimi dragulji. Zraven pa na tisoče brezposelnih, ki nimajo niti toliko, da bi se pošteno najedli.

Med drugim ima za Jadransko linijsko plovitvo v delu 64 m dolgo potniško-tovorno ladjo tipa »Pelješac«. V rednem roku 14 mesecev bo izročena naročniku. Obratovala bo na progi Benetke-Pirej pod imenom »OREBIČ« z brzi- no do 15 morskih milj.

Za Indijo so v letošnjem februarju položili kobilico za dve ladji, v začetku prihodnjega leta ju bo naročnica že prevzela.

Za popolnitev svojega strokovnega kadra štipendira ladjedelnica 7 inženirjev, dvanaest tehnikov in šest učencev industrijske šole.

»Vlak smrti« so imenovali ekspresni vlak, ki je te dni v bližini New Yorka strmo-glavil v morski zaliv v Newarku. Nesreča se je pripetila, ker je strojevodja prezrl signal, da je most čez kanal dvignjen. Vseh mrtvih še vedno niso ugotovili. Z velikanskim dvigalom so potegnili dolge pull-mane iz vode, vendar potnikom ni bilo več pomoči. Na sliki je videti železniški vagon, ki je kakor po čudežu obvisel nad smrtonosnim vodnim prepadom.

NIMA ČASA

Pablo Picasso, sloviti mojster modernega slikarstva, je postal častni doktor nič manj slovite oksfordske univerze v Angliji. Povabljen na svečanost podelitve častnega doktorata, se je mož Oxfordu zahvalil s tole brzojavko: »Nimam časa stop življenje je kratko stop moram slikati stop Picasso.«

V Italiji imajo poseben inštitut za prehrano, ki se znanstveno ukvarja z vsemi problemi človekove prehrane in z iskanjem najbolj ustreznih hranil za njegov organizem. Pri tem se poslužujejo najzgodnejših dosežkov znanosti vključno atomov in jedrske znanosti, uporabe izotopov in podobno. Na sliki je prof. Fabiani, vodja kemičnega oddelka v omenjenem inštitutu, ko v laboratoriju za raziskave možnosti uporabe radioizotopov v kmetijstvu ugotavlja podatke z enega izmed Geigerjevih števecv

Sto let pulmanskih vagonov

Udobno potovanje z železnico v njenih začetnih letih gotovo ni bilo. To je menda posebno motilo občutljivega 27-letnega Američana po imenu George Mortimer Pullman, po poklicu tesarja, ki je zelo rad potoval po železnici. Razmišljal je in snoval ter končno izdelal spalnico na kolesih. Takoj jo je odkupila železnica med Chicago in Albanyem, glavnim mestom države New York. Naročila je takih voz še več. In tako je pred sto leti, 1858 leta, zdrdel prvi spalni voz v zgodovini človeštva po 1300 km dolgi železniški progi. Zaostati niso marale tudi

ostale ameriške železniške družbe in Pullman je gradil, da je naročila komaj dohajal. Medtem pa je snoval dalje. Ustanovil je posebno družbo in pet let kasneje je zapeljal iz njegovih delavnic prvi jedilni voz. Še sto leto pa tudi salonski voz. Vsi njegovi »pullmani« so bili zvezani z medsebojnimi prehodi, kakršne poznamo še danes. Starokopitna Evropa je sledila ameriškem ugledu šele dvajset let kasneje. Uvedla je spalne vozove na železniški progi med Londonom in Leedsom.

ZIVA VODA V MAKARSKEM PRIMORJU

Marsikje v naši kršni Dalmaciji in še prav posebno po otokih so težave s pitno vodo. Dovaža jo po potrebi vojna mornarica. Tudi v Makarskem Primorju pod Biokovim je stiska z njo. Dolgo so stikali za živo vodo in slednjič so jo našli. V slikoviti Baški vodi, dobrih 10 km severozahodno od Makarske, so našli vrelce, ki daje 80 litrov odlične pitne vode v sekundi. Načrte za vodovod so že pripravili. Napejlali bodo vodo vzdolž vse obale od Baške vode do Makarske in to že do prihodnje tujke sezone, najkasneje do junija prihodnjega leta. Če tako vabljiva obala od Brel do Podgore bo postala s tem še bolj privlačna.

— Noben slabič, tale naš novi učitelj!

Jack London:

18

SMOKE BELLEW

Nataknil si je rokavice in nekaj časa divje otepal z rokami po lastnih plečih. Ko je začutil bodicanje vzbujajočega se krvnega obtoka, si je zopet snel rokavice in hitel trgati, rezati, žagati in sekati njeno oledenelo obleko. Pokazala se je bela koža ene in nato še druge noge. Tako sta obe ležali na mrazu sedemdesetih stopinj pod ničlo.

Potem je prišlo na vrsto drgnjenje s snegom, kar pa je Dimač delal z brezobzirno okrutnostjo, dokler se deklica ni začela zvijati, umikati, gibati s prsti in veselo tožiti spričo bolečin. Na pol jo je potegnil, na pol si je sama pomagala, da sta prišla bliže k ognju. Položil je njeni nogi na odejo v bližino rešilnih plamenov.

»Zdaj boste sami morali nekaj časa paziti nanje,« je rekel.

Res si je morala sneti rokavice in si sama gnesti noge. Kot izkušena severnjakinja pa je pazila na to, da je koža le počasi spreminjala toploto.

Medtem ko je bila Joy zaposlena z nogami, se je Dimač lotil svojih rok. Sneg se ni topil in niti vlažen ni postal. Njegovi svetli kristali so bili kakor pesek. Polagoma so mu bodeči občutki jeli naznanjati, da se kri zopet začneja pretakati v premrlem mesu. Nato je potaknil ogenj, ji snel s pleč nahrbtnik in dobil iz njega novo obualo.

Čok se je vrnil po strugi in zlezal k njima v breg. »Omejil sem polnih tisoč čevljev,« je naznanil. »Najina deleža sta sedemindvajseti in osemindvajseti po številu. Komaj sem srečno osvojil številko sedemindvajset, kar pride eden onih zaspancev, ki smo jih bili pustili za

seboj. Brez ovinkov mi je dejal, da mi številka osemindvajset ne pripada več. Jaz pa sem mu rekel ...»

»No, no!« je vzklila Joy. »Kaj ste mu dejali?«

»Dejal sem mu, da če se takoj ne pomakne za pet sto čevljev višje, mu bom tako prilepil na n njegov zmrzel nos, da bo mislil, da ima tam kepo jagodnega sladoleda. Nato se je umaknil in takoj sem postavil središčna mejnika, tako da imava dva prav poštna zlatonosna delca sveta, pet sto čevljev vsak. Oni si je osvojil prihodnji kos in zdajle, mislim, je zaostala tropa gotovo že postavila mejnike ob vsem potoku navzgor in menda tudi na drugi strani hriba. Najina dva deleža sta varna. Pretemno je že, da bi ju šli gledat še nočjo, in tudi vogalne mejnike bova morala zabiti šele jutri.«

Ko so se zjutraj zbudili, so ugotovili, da se jo ponoči nekaj spremenilo. Tako toplo je bilo, da sta Dimač in Čok pod svojo skupno odejo ugotovila, da ne more biti več kot dvajset stopinj pod ničlo. Zelo mraza je bilo skrhano. Vrh njune odeje je šest palcev na debelo ležalo ivje.

»Dobro jutro! Kaj pa vaše noge?« je Dimač zaklical preko pepela na drugo stran mrtvega ognjišča, kjer je Joy Gastell, skrbno otresaje sneg na stran, vstajala iz svojega spalnega kožuha.

Čok je zanimal ogenj in odkril na potoku kos ledu. Dimač pa je skuhal zajtrk. Dan je napočil, prav ko so nehali jesti.

»Ti pojdi in postavi vogalne mejnike,« je rekel Čok Dimaču. »Tam, kjer sem izsekal led za kavo, je mnogo peska. Raztopil bom sneg in poskušal izprati ponev tistega peska. Bomo videli, če bo v njem kaj zlata za dobro srečo.«

Dimač je s sekuro v roki odšel in usekal količe, ki naj bi služili za vogalnike. Začenši od središčnega mejnika številke sedemindvajset, je v pravem kotu korakal preko ozke dolinice proti njenemu robu. To je delal brez premisleka, kar tako iz navade, kajti bil je poln spominov na preteklo noč. Jasno je čutil, da si je pridobil gospostvo nad nežnimi potezami in krepkimi mišicami tistih nog in gležnjev, ki jih je drgnil s snegom, in zdelo se mu je, da se to njegovo gospostvo počasi širi na vse ostalo, kar ima ta deklica njegovih sanj. Neka nejasna

in vendar ognjevit radost, ki jo vzbuja v človeku posest, ga je navdajala. Zdelo se mu je, da mu ni treba drugega kot pristopiti k Joy Gastell, jo prijeti za roko in reči: »Pojdi!«

Take misli so mu rojile po glavi, ko je opazil nekaj, kar mu je za nekaj časa popolnoma pregnalo razglabljanje o gospostvu nad belimi nogami mlade ženske. Na robu dolinice se je svetilo obeljeno drevo: vogalni mejnik. Ko je prišel do njega, se dolina ni dvigala v breg, ampak se zopet odprla in tam je zagledal drugi potoček. Pogledal je v ravni črti mimo obeljene vrbe na veliko in vidno smreko. Vrnil se je k strugi, kjer je stal središnji mejnik. Šel je po strugi potoka okoli širokega, konjski podkvi podobnega ovinka in spoznal, da sta oba potoka le en sam. Nato je dvakrat korakal po snegu do roba dolinice, začenši prvič od srednjega mejnika številke sedemindvajset, drugič pa od zgornjega mejnika številke osemindvajset, in je bil zgornji mejnik poslednjega deleža nižje kot nižji prejšnjega deleža. V sivem mraku in poltemi je bil Čok postavil svoja dva mejnika na prostor, ki ga je oklepal prej omenjeni, konjski podkvi podobni ovinek.

Dimač se je napotil nazaj proti malemu taborišču. Čok, ki je prav dokončal izpiranje prve ponve peska, ga je obsul z besedami, ko ga je ugledal.

»Dimač, terno smo zadeli!« je klical in mahal s ponvijo. »Pojdi no pogledat! Zlata kot blata. Samó tukaj ga je za dve sto dolarjev, če kaj vem. In tako bogat je ves prod. Do zdaj sem že marsikaj izpiral, ampak da bi bilo tako maslo, kakor je tu, tega pa še ne!«

Dimač je malomarno pogledal zlato zrnje, si nallil pri ognju skodelico kave in sedel. Joy je takoj začutila, da nekaj ni v redu. V zprašujočim pogledom je željno zrla v Dimača. Čok pa, ki ni opazil v vedenju svojega tovariša ničesar sumljivega, je bil razočaran, ker se tovariš ni hotel tako radostiti, kakor je on pričakoval.

»No?« je vprašal. »Zakaj pa ne poskočiš od veselja? Ali te res nič ne gane tale stvar? Cel zaklad imamo tukaj. Ah! Morda pa vihaš nos zato, ker je ponev tega proda vredna samo dve sto.«